

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ
ФАКУЛЬТЕТ СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ І МУЗЕЙНО-ТУРИСТИЧНОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ

Кафедра туристичного бізнесу

ДИПЛОМНА РОБОТА

на тему:

**РОЗВИТОК ЕКОЛОГІЧНОГО ТУРИЗМУ В ЗМІЇВСЬКОМУ
РАЙОНІ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ**

здобувача вищої освіти

другого (магістерського) рівня

зі спеціальності 242 «Туризм»

освітньо-професійної програми «Туризмознавство»

ШУЛЬЖИНСЬКА ЮЛІЯ ОЛЕКСАНДРІВНА

Допущено до захисту:
Завідувач кафедри, доктор
культурології, доцент

БОЖКО
ЛЮБОВ
ДМИТРІВНА

Науковий керівник:
доцент, кандидат історичних
наук

ФОМІН МИХАЙЛО
ВОЛОДИМИРОВИЧ

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ І ЕКОТУРИЗМ ЯК ОДНА З ГАЛУЗЕЙ У ТУРИСТИЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ НА ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ	
1.1. Дефініція екологічного туризму.....	6
1.2 Класифікація та види екологічного туризму.....	9
1.3 Ресурси екологічного туризму	11
1.4 Ринок послуг екологічного туризму	13
1.5 Місце екологічного туризму в сучасному туристичному бізнесі.....	14
РОЗДІЛ 2 РОЗВИТОК ЕКОТУРИЗМУ В СВІТІ	
2.1 Стан розвитку екологічного туризму в Світі та історія його розвитку.....	16
2.2 Стан розвитку екотуризму в Україні	20
2.3 Стан екологічного туризму в Харківській області на сьогоднішній день.....	22
РОЗДІЛ 3 СТВОРЕННЯ ПРОЕКТУ СУЧАСНОГО КЕМПІНГУ НА ТЕРИТОРІЇ ХАРКІВЩИНИ	
3.1 Кемпінг в розумінні сучасної людини.....	24
3.2 Ресурсна база Зміївського району.....	26
3.3 Опис етапів створення та реалізації кемпінгу.....	33
ВИСНОВОК.....	37
СПИСОК ВИКОРИСТОНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	39
СПИСОК ДОДАТКІВ.....	44
ДОДАТКИ.....	45

ВСТУП

Актуальність теми: з кожним роком екологічний туризм стає більш популярним напрямом відпочинку для вибагливих туристів сьогодення. Вони хочуть втекти від одноманітного буття до чогось справжнього, спокійного та гарного в одному флаконі. І саме екологічний туризм дає таку можливість, адже ефективне і раціональне використання ресурсного потенціалу це мета, яку намагається досягти екологічний туризм. Ця мета знайшла б реалізацію в розвитку екологічного туризму, що дозволить зберегти унікальну красу природних різноманітних місць, що вражають своєю красою, зменшити вплив на природне середовище людиною, збільшити в майбутнього покоління інтерес та об'єм їх знань у цій галузі та прилежних до неї і звичайно покращити рівень життя місцевого населення тощо.

Метою дослідження є розробка кемпінгу для популяризації екологічного туризму на Харківщині. Результат роботи – екокемпінг.

Завдання:

- розглянути існуючі визначення екологічного туризму;
- сформулювати класифікацію екологічного туризму;
- дослідити ресурсну базу екологічного туризму;
- вивчити ринок послуг екологічного туризму;
- визначити місце екологічного туризму в сучасній туристичній індустрії;
- розглянути стан розвитку екологічного туризму в світі та Україні;
- проаналізувати стан розвитку та його особливості в Харківській області.
- розробити проект сучасного кемпінгу на Харківщині.
- зробити висновки.

Об'єкт: екологічний туризм.

Предмет: використання кемпінгу, як об'єкту екологічного туризму.

Методи дослідження: метод опису, аналізу та синтезу, угруповання та порівняння, загально географічні, картографічні методи. Також були використані такі методи як спостереження, порівняння, узагальнення та метод дедукції,

Аналіз попередніх досліджень і публікацій. Що таке екотуризм, його види, принципи, становлення та розвиток висвітлюється у працях: Новицька С. Екологічний туризм як пріоритетний напрямок сталого розвитку туристичної сфери // Рекреаційна географія і туризм. Наукові записки. - №2. - 2013.; Guidelines For Community Based Ecotourism Development. UK, WWF. 2001.; Дроздов О.В. Екотуризм: визначення, принципи, ознаки, форми. В: Актуальні проблеми туризму, 99. 1999.; Косолапов А.Б. Теория и практика экологического туризма: Учебное пособие / А.Б. Косолапов. М.: КНОРУС, 2005.; Руссо Ж.-Ж. Избр.соч. МЛ, 1951.; Панов І.М. Екологічний туризм та його роль у сталому розвитку територій. Вісник МДУ, сер.5.Географія, №6, 1998.; Галімуллін В. Ф., Пашков А. П., Нападовська Л. А. Сучасний стан та майбутнє екологічного туризму у форматі здоров'язбереження і екоменеджменту / / Актуальні проблеми здоров'язбереження в молодіжному середовищі ХХІ століття: Матеріали Міжнародної наук.-практ. конф 15-16 листопада 2013 р. - с. 40-45.; 24. Акулов О. Ю., Атемасова Т. А., Бартенєв О. Ф., Вітер С. Г., Влащенко А. С., Зіненко О.І., Коршунов О. В., Саїдахметова Н. Б., Скоробогатов Є.В., Шабанов Д. А., Утєвський А. Ю. До реорганізації зонування Національного природного парку «Гомільшанські ліси» // Заповідна справа в Україні. — 2006. — т. 12. — в. 2. — С. 73—79.. .

Для підтвердження своїх даних як використовувала: Закон України «Про туризм» від 05.09.95 р. // Відомості Верховної Ради. - 1995. - №31. (зі змінами, внесеними законом №2608-VI (2608-1) від 19.10.2010 р.). - С. 241 - 254.; Закон України «Про природно-заповідний фонд України»; Президент. «Про підтримку розвитку туризму в Україні: Указ від 2 березня 2001 р. № 127/2001 // Уряд. кур'єр. - 2001.-14 березня; Президент. Про

основні напрямки розвитку туризму в Україні до 2010 року: Указ від 10 серпня 1999 р. № 973/99 // Уряд. кур'єр. - 1999. - 29 вересня. Також були використані інтернет джерела і також дана тематика була освітлена мною раніше у таких роботах: Культура та інформаційне суспільство ХХІ століття: матер. Міжнар. Наук. Конф. (23-24 квітня 2020 р.) / Під. Ред. Проф. В. М. Шейка та ін. – Харків: ХДАК, 2020. – 102 с.; Екологічний туризм на просторах України: матер. Міжнар. Наук. Конф. (23-24 квітня 2020 р.) / Під. Ред. Проф. В. М. Шейка та ін. – Харків: ХДАК, 2020. – 233 с.; Стан та перспективи розвитку міжнародної електронної комерції та розвитку готельно-ресторанної справи: матер. Всеукр. Студ. Наук. Конф. (25 травня 2020 р.) / Під. Ред. Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна. – 2020. – 4 - 6 с.; Культура та інформаційне суспільство ХХІ століття: матер. Міжнар. Наук. Конф. (26-27 квітня 2018 р.) / За ред. Проф. В. М. Шейка та ін. – Харків: ХДАК, 2018. – 368 с.. Була використана законодавча база України, а саме: Закон України «Про туризм» від 05.09.95 р..

Наукова новизна дослідження. Новизна даного дослідження є не тільки в тому, що у ньому освітлена тема з різних сторін, є і становлення екологічного туризму, його розвиток, його слабкі та сильні сторони, і надана характеристика та стан екологічного туризму не тільки в Світі, але й на теренах України та окремо Харківщини. А й створення власного абсолютно нового кемпінгу на територіях Харківщини, що в майбутньому сприятиме популяризації данного виду туризму в Харківській області.

Структура роботи включає в себе 91 сторінку, і складається зі вступу, трьох розділів з підрозділами, висновків, 38 використаних джерел та 6 додатків.

РОЗДІЛ І ЕКОТУРИЗМ ЯК ОДНА З ГОЛОВНИХ ГАЛУЗЕЙ У ТУРИСТИЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ НА ПОЧАТКУ ХХІ СТ.

1.1. Дефініція екологічного туризму

Виникнення і формування ідеї екологічного туризму розпочалося в 70-80х роках ХХ сторіччя. Перше визначення екологічному туризму було дано Г. Міллером в 1978 році. Автор зазначає, що «екотуризм - життєздатний туризм, чутливий до навколишнього середовища, що включає вивчення природного і культурного навколишнього середовища і має на меті покращення стану цього середовища» [13]. Але є й недолік цього визначення, в ньому не береться до уваги визначальна роль місцевого населення і також поєднання видів рекреації.

Міжнародна організація екологічного туризму також дала своє визначення «екологічного туризму» у 1990 році. Вони зазначили, що «екологічний туризм - це відповідальна подорож в природні території, яка сприяє охороні природи і покращує добробут місцевого населення».

Міжнародною спільною охорони природи офіційно було прийняте частково змінене визначення «екотуризму», що запропонував мексиканський економіст, архітектор, еколог - Гектором Цебалосом-Ласкурейном. Автор зазначає: «екологічний туризм - це екологічно відповідальні подорожі і відвідування відносно непорушених природних територій з метою вивчення, милування і дослідження природи і супутні культурних пам'яток» [26].

Всесвітній фонд дикої природи також зробили свій вклад що до визначення. Як каже автор: «екотуризм - це туризм, що включає в себе подорожі в місця з відносно незміненою природою з метою отримати уявлення про природні і культурно-етнографічні особливості даної місцевості» [25]. Які при цьому не порушує цілісності екосистем і за яких забезпечення охорони природного середовища стає вигідним для населення.

Відповідно до цих визначень автором формулюванні основні принципи екотуризму:

- «стимулювання та задоволення потреб спілкуватися з природою;
- знайомство з живою природою і місцевими звичаями і культурою;
- запобігання негативного впливу на природу і культуру;
- зведення до мінімуму негативних наслідків екологічного і соціокультурного характеру, підтримка екологічної стійкості середовища;
- сприяння охороні природи і місцевому соціокультурному середовищу;
- екологічна освіта;
- участь місцевих жителів і отримання ними доходів від туристичної діяльності, що створить для них економічні стимули для охорони природи;
- економічна ефективність і забезпечення соціально-економічного розвитку території;
- сприяння стійкому розвитку відвіданих регіонів» [3].

Одним з основних напрямів екологічного туризму є зелений туризм. Ці поняття часто плутають, як приклад - закон України [15].

Отже, екологічний туризм— це напрямок відпочинку для людей, що втомились від повсякденної суєти, від роботи та щоденного побуту. Цей вид туризму має величезні рекреаційні можливості, але в той самий час має важливу місію - донести до людей важливість питань захисту навколишнього середовища. Шляхом збереження незайманої природи не тільки за допомогою волонтерів або добровольців, але й за рахунок коштів, що надходять з прибутків від зеленого туризму.

Розвиток цього виду туризму пов'язують з перспективами розвитку економіки, що стимулюватиме успіху та розвитку інших галузей, таких як торгівлі, транспорту, будівництва, сільського господарства, шляхом надання робочих місць для місцевого населення та для працівників сфери туристичного бізнесу та ін..

Екологія – це взаємовідношення людини та навколишнього світу, людини і людини (етно туризм, джайло і т.д.), людини та природи (зелений, сільський, агро та геоекологічний туризм і т.д.).

Сутність екологічного туризму полягає в організації відпочинку в екологічно чистих місцях, і здійснюється він за таких умов: перше - вилюдненні місця, друге - проживання у екологічних місцях розміщення та харчування екологічно чистими продуктами, і третє - насолодження чистим і свіжим повітрям. Існує такий вид екотуризму, що включає в себе організацією відпочинку у місцях недоторканих людиною, без сучасних приладів та гаджетів, що є певною мірою екстримом для сучасної людини з міста.

Екотуризм став важливим етапом для офіційних міжнародних декларацій, таких як: Берлінська декларація з біологічного різноманіття і стійкого туризму (1997 р.) [37], Квебекська декларація з екотуризму (2002 р.) [19], в якій роздивляються ряд критеріїв, які повинні відповідати екотуристичному продукту. А ці документи розкривають суть сталого розвитку туризму.

В екологічних принципах сталого розвитку туризму виділяється раціональне використання ресурсів, а саме:

- зменшення відходів та їх утилізація;
- впровадження систем очищення та повторного використання води;
- використання будь-яких технологій з найменшим впливом на природне та культурне довкілля;
- залучення альтернативних джерел енергії, наприклад сонячні батареї, вітряні станції);
- активне застосування екологічних видів транспорту, наприклад машини, що працюють не від палива, а від електроенергії [10].

В економічному відношенні основними принципами забезпечення сталого розвитку туристичних регіонів, важливим елементом є маркетингова діяльність в туризмі з метою підвищення ефективності місцевої економіки та

зменшення тиску на довкілля, також узгодження планування з іншими видами економічної діяльності і звичайно сприяння розвитку малого і середнього бізнесу.

1.2 Класифікація та види екологічного туризму

До екологічного туризму зазвичай відносять 6 основних видів туризму, що представлені у таблиці нижче.

Вид екотуризму	Його суть	Ілюстрація
Природно-пізнавальний	Основною метою якого є відвідування неперевершено гарних та унікальних природних об'єктів	
Активний туризм	Подорожі пішки або на спеціальному транспорті, наприклад похід, лижі, байдарки ін.	

Сільський або зелений туризм	Мається на увазі відпочинок в сільській місцевості	
Споживчий туризм	Де турист збирає ягоди, гриби або ходить на рибалку і полювання, без подальшого продажу продуктів	
Пікніковий туризм	Всім відомий виїзд на «природу», з метою відпочити в лісі, або на березі водоймів	

Глемпінг	«Глемпінг» - це похідне слово від «гламур» і «кемпінг» - гламурний кемпінг, або розкішний кемпінг, що має комфортні умови готелю високого рівня і при цьому зберігає відчуття проживання наодинці з природою, без необхідності штучно від неї відгороджуватися для збереження природного середовища [5, 6, 7, 36]. Мається на увазі, що передбачає все той же відпочинок в природному середовищі, але з усіма	
----------	--	--

	необхідними умовами для максимально комфортного розміщення.	
--	---	--

Таблиця №1. Основні види екотуризму

Зростання популярності екологічного туризму пов'язують з тим, що людина прагне втекти від впливу великого міста на її фізичний та психологічний стан. З кожним роком важливість і значимість екотуризму в житті кожної людини зростає, адже через діяльність людини природа дуже страждає, і екотуризм намагається створити баланс між існуванням людини та природи навколо її.

Екологічний туризм відноситься до типу природно орієнтованого туризму. За цим визначальним критерієм екотуризм відрізняється від таких його типів, як туризм діловий, конгресовий, освітній тощо.

Ієрархічний рівень	Категорії
Тип	Природно-орієнтований
Класи	I. Екотури в „дикий” природі, в межах природоохоронних територій II. Екотури поза межами природоохоронних територій, на просторах культурного ландшафту
Види	I. За основною метою II. За основним об'єктом
Форми	I. За віком учасників (діти та дорослі) II. За станом здоров'я (з обмеженнями, без обмежень) III. За чисельністю груп (малі та великі)

Таблиця № 2. Ієрархічна класифікація екотурів.

Як вказано автором в таблиці вище, всі компоненти видів екотуризму можна поділити на два основних класи:

«I. Екотуризм в межах природоохоронних територій (акваторій) та в умовах «дикої», непорушеної чи малопорушеної природи. Екотури такого класу потребують участі професійних гідів, які несуть відповідальність за дотримання суворих правил поведінки туристів, що передбачається режимом охоронних територій. Також організація екотурів першого класу не

передбачає забезпечення туристів сучасною інфраструктурою та обслуговуванням.

II. Екотуризм поза межами ПЗФ, на просторах окультуреного чи культурного ландшафту (частіше сільського). До цього класу турів можна віднести багато видів екотуризму. Екотури другого класу можна поводити себе досить вільно, звичайно, при дотриманні відомих обмежень. Екотури другого класу організовуються з більш високим рівнем комфорту» [18].

За основною метою туру можна розрізняти наступні види екотурів:

- природно-оздоровчі тури;
- спортивні та пригодницькі тури;
- спостереження та вивчення «дикої» чи «окультуреної» природи з метою збільшення знань;
- відпочинок на природі, цілями якого є естетичне та емоційне задоволення [20].

За основним об'єктом розрізняють такі види екотурів:

- ботанічні, зоологічні, геологічні;
- еколого-культурні тури (еколого-етнографічні чи археологічні та інші);
- агротури тури;
- водні гірські, спелеологічні тури.

1.3 Ресурси екологічного туризму

Екотуризм без екоресурсів не може повноцінно існувати. Екоресурсами є об'єкти та явища природного чи природно-антропогенного походження. Їх потенціал визначається декількома показниками, найголовнішими з яких є поширеність та якість. Тут існує подібність до ресурсів які використовуються людиною, ними можуть бути мінерально-сировинні, водні та ін. Є залежність, поширеність та якість відповідають великому потенціалу і навпаки.

Поширеність екологічних ресурсів визначається територією з добре збереженою природою. У загальному випадку значним є обсяг великих країн, в яких господарська діяльність обмежена. З іншого боку, малим є обсяг у невеликих країнах зі значною щільністю населення, особливо за умов тривалої господарської діяльності. Друга складова обсягу – різноманіття. Чим воно більше, тим більший потенціал.

У свою чергу, якість екоресурсів визначається передусім їх станом. Наприклад, існує якийсь об'єкт, але з поганим станом: засміченим, немає можливості підійти до нього або рослинність витоптана попередніми туристами. Звичайно це злякає потенційного клієнта, ніж привабить його.

Специфічною складовою якості екологічних ресурсів є умови сприйняття. По-перше йдеться про зорове сприйняття, оскільки завдяки зору людина отримує основне враження. Наприклад у місцевості з частими туманами зорове сприйняття об'єктів обмежене і це знижує якість екологічних ресурсів. Важливим фактором, який стосується зорового сприйняття, є й відкритість місцевості, наприклад підняті ділянки рельєфу матимуть великий попит.

Перший вид екологічних ресурсів - ресурси природного походження, поділяються на:

- флористичні (всім відома рослинна середовище, турист може любити рослинність або навпаки, чи йому може подобатись певні види рослинності);
- фауністичні (ресурси тваринного світу, також є важливими, наприклад хтось любить спостерігати за птахами, а вони в свою чергу можуть сезонно мігрувати, це треба також враховувати);
- ландшафтні (містять усі інші: орографічні, кліматичні та ін.).
- орографічні (звичайно рельєф має великий вплив, адже у всіх туристів різні вподобання, це можуть бути – рівнини або височини, гори, пагорби, каньйони або западини, урвища чи яри);

- кліматичні (наприклад низької чи високої температури і сильного вітру або великої вологості, також треба відмітити небезпечні атмосферні явища такі як наприклад хуртовина).

- водні (наприклад наявність водойма поряд, для багатьох є вирішальним, адже турист любить купатись або просто відпочивати біля води, кататись на водному приладді, рибачити тощо).

До об'єктів природно-антропогенного походження належать такі, в яких роль людини значною чи визначальною:

- пам'ятки садово-паркового мистецтва;
- парки;
- дендропарки;
- зоопарки;
- ботанічні сади.

Також можна додати водні об'єкти, що створені людиною: водосховища, ставки, канали та ін. і звичайно випуск представників тваринного світу у природні умови.

Цінність екоресурсів визначається, як зазначалось вище, обсягом та якістю, але й також – досяжністю, попитом. Підвищення цінності залежить від:

- поліпшення інфраструктури, що потребує певних коштів та ресурсів;
- попит, який в свою чергу залежить від рівня достатку людей та їх екологічної культури;
- реклама.

1.4 Ринок послуг екологічного туризму

Останнім часом у світі зростає попит на екологічний туризм, це пояснюється зменшення рослинності в містах, нестачею свіжого повітря і т.д.. Так само, причиною служить перенаселеність популярних районів відпочинку

- узбережь морів і океанів, гірських курортів, а також збільшенням вільного часу, яке люди хотіли б присвятити туризму.

Люди все більше і більше перестають любити масово організовані відпустки, які є в стандартному туристичному пакеті. Натомість цього вони вважають за краще самостійний вибір маршрутів і усамітнення з самим з собою і з природою. Звісно ж, самостійно не так просто знайти гідні, унікальні і незаймані людиною місця і об'єкти. На допомогу приходить - екотуризм, який ставати помічником і провідником, з допомогою якого людина потрапляє в цікаві місця незайманої дикої природи, маса різних напрямки екотуризму допомагають задовольнити цей інтерес.

Потенційним клієнтом у екологічному туризмі є той, хто має всі перелічені вище риси та бажання у певному виді відпочинку. Екотурист має не тільки хотіти побачити неперевершені краєвиди та пейзажі, а й насамперед любити природу. Не важливо, який це саме вид екологічного туризму, пішохідний або екстремальний спуск на байдарках по гирлу бурхливої річки, є там засоби розміщення та харчування або це звичайний альпінізм чи спелеологія, важливо те, що екологічний турист – це той, хто дбає не тільки про свій комфортний відпочинок, а й про добробут навколишнього середовища.

1.5 Місце екотуризму в сучасному туристичному бізнесі

Місце екотуризму в сучасному туристичному бізнесі очевидне, тому що, експерти у туристичній сфері кажуть, що цей вид туризму є пріоритетним напрямом у туризмі у найближчі роки. Якщо у сучасному бізнесі будуть дотримуватися певних правил, то це буде не тільки успішна туристична галузь, а й збереження навколишньої природи, а саме:

- подорожі і туризм повинні сприяти здоровому способу життя людини і не шкодити навколишній природі;

- подорожі і туризм повинні сприяти безпеці та охорони довколишнього середовища;
- розвиток туризму не повинен суперечити інтересам місцевого населення;
- розвиток туризму має йти шляхом залучення населення до праці у сфері туризму, як наслідок подолання безробіття даних регіонів.

Якщо брати взагалі сферу туризму у Світ, то частка екологічного туризму займає близько 20%, завдяки якій країни отримують дохід. Але якщо все залишити на цьому рівні, то все так і залишиться. Треба мати план розвитку галузі екологічного туризму, де можуть бути прописані шляхи вдосконалення даної сфери. І звичайно для розвитку треба залучення інвестицій та бюджету. Але великою проблемою є необізнаність людей про наявність ресурсів.

Багато людей живе у своїй країні і навіть не знає, що за неймовірні красоти знаходяться навіть за їх містом, не кажучи про віддалені місця. Дезорієнтованість населення та не розвинена рекламна сфера є негативною рисою у просуванні та розвитку екологічного туризму в регіоні.

У сучасному бізнесі, всі обирають рекламу в інтернеті, різні сторінки певних місць відпочинку та послуги перевезення для туристів, етно-готелі, місця альпінізму та ін.. Але щоб охопити різні прошарки суспільства треба враховувати їх інтереси. Тобто треба застосовувати всі засоби реклами, наприклад ЗМІ. Звичайно гарним вибором є і старі біг-борди та листівки, але треба враховувати де саме їх розмістити, і чи будуть вони ефективними.

Отже, суть успішного розвитку екологічного туризму полягає в тому щоб досягти суспільної та економічної мети, шляхом створення гармонії між людиною, природою та сучасним бізнесом, а як наслідок досягнення в туристичному бізнесі розвитку

РОЗДІЛ 2 РОЗВИТОК ЕКОТУРИЗМУ В СВІТІ

2.1 Стан розвитку екотуризму в Світі та історія його розвитку

Автор 21. Косолапов А.Б. зазначає: «Першооснови екологічного туризму починаються ще з часів античності. Організація подорожей з метою пізнання природи життя та культури інших народів були вже в давнину. Наприклад у VI ст. до н.е. давні греки та римляни подорожували до Єгипту, тому що їх приваблювала культура та архітектура та звичайно природна місцевість. Популярними мандрівниками були - Аристотель, Геродот, Демокріт. Де пізніше у своїх трактах, вони рекомендували пізнавати природу через спілкування з нею» [21].

Пізніше, в епоху Просвітництва у XVII сторіччі визначиться значення туристичних походів, і сформується вчення «Про пізнання природи та прагнення до вироблення норм поведінки у природному середовищі», у працях , Г.Лібл та Ж.Ж. Руссо. І саме Руссо підмітив значення пішохідних подорожей для зміцнення та покращення здоров'я [33].

В період подальшого розвитку основ екологічного туризму було створено туристське товариство «Die Naturfreunde» («Друзі природи»), за ініціативою віденської газети «Arbeiterzeitung». У них основним завданням були: повернення працюючим права та змогу на відпочинок у природних місцях. Так як, до цього подорожувати могли лише вищі верстви населення та аристократи. «Це товариство стало передумовою виникнення туристичних гуртків по всій території Австро-Угорщини» [38].

Далі у 1907 році Баден Пауел організовує на Темзі під Лондоном експериментальний скаутський табір. який сьогодні відомий всім як Всесвітній Скаутський Рух. Однією з основ екотуризму є «Концепція цілісності природного світу», в якій за ідею виступає така думка, що «кожна людина за для своїх цілей має використовувати природні ресурси так, щоб не порушувати стабільність та гармонію природного світу.

Мандрівки в природні місця до кінця XIX ст. стають все більш популярними по всьому світу. Важливим етапом для цього стало створення системи національних парків. Перший національний парк, що був заснований на територіях Північної Америки у 1872 році Йеллоустон. А вже більше ніж пів сотні років поспіль національних парків налічувалося біля 200 парків у 39 країнах. А післявоєнні часи, у 1980-х їх кількість налічувала більше 1 тисячі.

Найпопулярнішими з них вважались Національні парки США, Канади, Мексики, Нової Зеландії, Аргентини, Індонезії, Австралії та звичайно ж Південної Африки. Їх ціллю стали – охорона навколишнього середовища, та задоволення потреб туристів у відпочинку. Вони мають на той час вдалу рекламу, а як наслідок їх популяризацію. На територіях національних парків організовуються всі умови для комфортного перебування туристам. Там з'являються місця харчування, відпочинку, оренди приладдя і т.д..

В цей же період популярним стає новий напрям, як мисливське сафарі в екзотичні країни, без шкоди для довкілля та їх мешканців.

Революція в інфраструктурі робить доступними для людей найвіддаленіші куточки природи. Популярними видами відпочинку стають гірськолижний туризм, екстремальний туризм. Ще з'являється пік на популярність пішохідного туризму. Починається будівництво туристичних центрів, закладів харчування та розміщення, все не стоїть на місці.

На жаль, існує і зворотня сторона медалі, через популяризацію даного виду туризму, почала скорочуватися популяція багатьох видів тварин, зникати унікальний рослинний світ та забруднюватися водойми, витоπτувалися ґрунти у місцях постійного скупчення людей. Тому що кількість туристів зросла, як і доходи від туризму. Це можна побачити у динаміці прибутків та доходів (Див. Дод. А).

Представники туристичного бізнесу альпійських країн - класики туристики Й. Кріппендорф та Р. Юнк, що розробили й почали втілювати концепцію «м'якого та жорсткого туризму», протипоставлячи їх.

У ці самі роки п'ять альпійських країн прийняли Альпійську конвенцію, де зазначалося про розвиток та певні стратегії, що в свою чергу забезпечували б дотримання екологічної стабільності. Це стало передумовою початку розвитку західноєвропейської моделі м'якого - природно-орієнтованого, екологічно і соціально відповідального туризму.

Взагалі, традиційно прийнято розрізняти дві моделі екологічного туризму: західноєвропейську та австралійську.

До представників західноєвропейської моделі відносять країни Західної Європи (Франція, Іспанія, Італія, Німеччина). Де головним є комфорт для життя людини. Що призвело до забруднення повітря й води, зростання урбанізованості та порушення природного ландшафту. І тому Західноєвропейська модель екотуризму має на меті збереження існуючих на сьогодні природних ресурсів.

До представників Австралійської моделі можна віднести США та Австралію. Основною ціллю цієї моделі виступає концепція, розроблена природоохоронними організаціями Австралії. Вони більш зосереджені на пізнанні природи, тобто у відпочинку на природі по перш з естетикою та емоціями. Але збереження природних умов є важливою ланкою у даній моделі.

Далі почали формуватися групи мандрівників-любителів природи. Створювались вони переважно в природоохоронних організаціях і різноманітних клубах. У США таким відомим клубом є «Сьєрра-Клаб». Альпійським Союзам в Німеччині, Швейцарії та Австрії, належать розгалужена мережа гірських притулків, невеликі кафе і ресторани, що збудовані й функціонують у відповідності до екологічних вимог. Де готують фахівців для сфери туризму.

Пізніше почали формуватися «пригодницькі» союзи й товариства - Міжнародне товариство екотуризму та Товариство пригодницького туризму (США). Де щорічно проводять світові екотуристичні конгреси [28].

Також з'явилися туроператори і багато з них почали пропонувати своїм клієнтам додаткові екотуристичні програми та екологізувати свою діяльність. Лідером у цій справі в наш час є відомі туроператори: TUI, Join UP, Coral Travel, Anex Your і багато інших.

У багатьох країнах екотуризм перетворився в один із найпріоритетніших напрямків. У 1990 році екологічному туризму було присвоєно офіційний статус, з отриманням якого він має право на скликання власного щорічного міжнародного симпозиуму «Annual World Congress - n Adventure Travel & Ecotourism» і створення власних некомерційних організацій. Програма ООН із навколишнього середовища (ЮНЕП) та Всесвітня туристична організація (ВТО) оголосили 2002 рік роком екологічного туризму і провели 19-22 травня 2002 р. у Квебеці (Канада) перший світовий Саміт з екотуризму. В ньому взяли участь більше тисячі делегатів зі 132 країн світу. Була прийнята Квебекська декларація з екотуризму - документ, який узагальнив підсумки й результати дискусій на саміті.

На сьогодні географія екологічного туризму дуже своєрідна. Великий потік туристів спрямовані у різні популярні країни Світу. Наприклад німці відпочивають на гірських курортах Швейцарії, або мешканці північних країн вважають за екзотику такі країни як Австралія, ПАР, Нова Зеландія, Непал та ін.. Еко туристи люблять США, Німеччину, Францію і ще багато класичних напрямів. Але тут вони цікавляться не музеями, гарними вулицями або гастро туризмом, вони цікавляться Національними парками, сафарі-турами, джайло-туризмом, зеленим туризмом і т.д. [31, 32].

Екотуризм на сьогодні є одним з головних джерел прибутку, наприклад у таких країнах як Кенія, Коста-Рика. В Європі він розвивається активними темпами, з'являються нові види екотуризму. Він перетинається з багатьма іншими видами туризму, поєднується та доповнюється. В ньому є проблемою те, що він не любить масовості, в даному випадку він страждає від великого скупчення людей та їх діяльності [34].

Екологічний туризм за прогнозами Всесвітньої туристської Організацією (ВТО), входить до числа п'яти основних стратегічних напрямків розвитку на період до 2020 року.

Згідно з оцінками експертів у цій сфері, наше населення все більш і більш турбує стан навколишньої природи. Основний потік екотуристів у світі становлять жителі промислово-розвинених країн, які втомились від життя в мегаполісі, і хоче побути у єдності та тиші один на один з природою. Екзотика і культура країн Азії, Африки та Центральної Америки приваблює теж велику частину екотуристів. І це не дарма, адже політика цих країн створює великий потік екотуристів. Існують і такі поїздки, де подорожують по власним національним паркам, це є характерним для американців. І європейців, які любляють незаймані території скандинавських країн та ін.²¹ (Див.Дод. Б). Також багато об'єктів по всьому Світу занесені до списку Світової спадщини ЮНЕСКО, і на жаль серед них є об'єкти під загрозою зникнення.

та

успіху.

Регіон	Культурна спадщина	Природна спадщина	Змішаного типу	загалом %	
Африка	48	36	4	88	9%
Арабські країни	68	4	2	74	8%
Азія і Тихоокеанський регіон	154	57	10	221	23%
Європа і Північна Америка	399	60	10	469	48%
Латинська Америка і країни Карибського басейну	90	36	3	129	13%
загалом	759	193	29	981	100%

Таблиця №3. Список об'єктів по всьому Світу занесені до списку Світової спадщини ЮНЕСКО

Підсумовуючи все вищесказане, можна сказати, що виникнення та розвиток екологічного туризму має декілька послідовних етапів, є багато

позитивних моментів, але звичайно є й негативні, тому що людина і природа не може існувати у стовідсотковому балансі один між одним.

2.2 Стан розвитку екотуризму в Україні

На сьогоднішній день Україна зберегла багато природних комплексів, цю неймовірну красу навколишньої природи у поєднанні зі звичаями й традиціями народів. Україна зарекомендовала себе як борець за екологію, але на жаль, все це не підтверджено діями всіх мешканців нашої країни. Кожен зараз каже про захист природи, сортування сміття та не використання пластику, але кількість тих, хто робить це, а не просто каже не велика.

Різноманітність природно-географічних умов, таких як мінеральні води й лікувальні грязі, кліматичні ресурси та інші, дають змогу використовувати й розвивати екологічний туризм на теренах України. Адже окрім цього в нас є велика кількість різноманітних лісів, які певною мірою забезпечують потреби населення у відпочинку та оздоровленні. Дуже популярними є деякі зони міст і селищ міського типу, по всіх областях України, таких як Київ (210,2 тис. га), Харків (190,9 тис. га), Львів (76 тис. га) та ін. [14, с. 73].

Популярними видами екологічного туризму тут є: науково-пізнавальний, піший, кінний, гірський туризм, також екстремальний екотуризм, рафтинг, альпінізм, спелеологічний та підводний туризм.

Наприклад Чорномор'я зустрічає туристів у популярному об'єкті екотуризму, що розташоване на території Дунайського біосферного заповідника - село Вилкове, або як його ще називають «Українська Венеція», тому що замість вулиць тут система каналів, а за транспорт служать човни.

А популярним місцем для екотуризму у Карпатському регіоні де є ліси, гори, річки і багато іншого. Тут значна частина земель регіону відноситься до природно-заповідного фонду України. У Карпатському регіоні постійно проходяться традиційні свята та етнічні фестивалі, що дають змогу відчути культуру карпатських етносів. Не тільки Карпати є місцем екологічного

туризму на Західній Україні. Унікальним регіоном є Поділля, а саме Національний природний парк «Подільські Товтри», що має велику кількість історико-культурних та археологічних пам'яток і звичайно унікальні природні данні.

Звичайно в нас є об'єкти природно-заповідного фонду, де зберіглась унікальна степова флора, це Херсонська, Миколаївська, Запорізька та Донецька області. На Херсонщині це Олешківські піски. Також у цій частині країни розміщені популярний біосферний заповідник «Асканія-Нова» та природний заповідник «Єланецький степ». Національний природний парк «Бузький гард» на Миколаївщині. Не можливо не згадати Урочище «Бузький Гард», що є пам'яткою історичного ландшафту вільностей Запорозької Січі. І звичайно національний природний парк «Святі гори» на Донеччині, що розташований на березі річки Сіверський Донець [12, 16].

В останні роки екологічний туризм в Україні стає все більше популярним напрямком. Центрами туристичної діяльності екологічного спрямування у країні є заповідні території, що на меті мають збереження природних об'єктів, але в той же час вони мають важливе рекреаційне туристичне значення (Див.Дод. В).

2.3 Стан екологічного туризму в Харківській області на сьогоднішній день

Зелений, або як його ще називають, екологічний туризм — це напрямок відпочинку для людей, що втомились від повсякденної суєти, від роботи та щоденного побуту. Цей вид туризму має величезні рекреаційні можливості, але в той самий час має важливу місію - донести до людей важливість питань захисту навколишнього середовища. Шляхом збереження незайманої природи не тільки за допомогою волонтерів або добровольців, але й за рахунок коштів, що надходять з прибутків від зеленого туризму [17].

Екологічний туризм розглядають як форму відпочинку на природі широкими можливостями використання природного, матеріального і культурного потенціалу у певному місті. Найчастіше якщо ми розглядаємо ектуризм на Харківщині, то багато людей можуть сказати, що це сільський зелений туризм та агро туризм, але мало хто знає, що тут є всі види екологічного туризму. Починаючи від альпінізму і закінчуючи байдарками.

Також не треба забувати про етно готелі, які стають популярними все більше і більше. Треба розуміти, що етно готель – це не п'ятизірковий готель з all inclusive, а готель в стилі місцевості, в якій він розташований. В Харкові це готелі з українським стилем та традиціями, на території часто є контактний зоопарк, де є кози, барани, вівці та багато інших. Також це свій гастрономічний туризм, зазвичай це екологічно чисті продукти, що вирощені біля цього готелю в огороді. І це приваблює мешканців з міста, які купую все у супермаркетах та живуть у маленьких квартирах, іноді є бажання втекти від великого міста і побути наодинці з природою. Для багатьох екологічний туризм це риболовля або звичайне барбекю не далеко від міста, але в екологічному туризмі звичайно поєднуються декілька видів відпочинку, щоб охопити більшу аудиторію потенційних клієнтів.

На сьогоднішній день в Харкові є дві основні проблеми пов'язані з екологічним туризмом. Перша – це те, що турист знає тільки більш про рекламовані місця відпочинку на природі, будь то ліс, річка, гори, море тощо. І друга проблема – це нерозуміння багатьох відпочиваючих, що певними діями вони шкодять або взагалі руйнують природні багатства які в нас є [11].

Харківщина має багато природних ресурсів. Велика кількість садиб, річок озер і навіть пустеля. Найрізноманітніша флора та фауна приваблює своєю доступністю та красою. Для інших туристів тут є десятки археологічних пам'яток, а також досі збереглися пам'ятки історичного значення. Звичайно тут є Національні парки, заповідники, зоопарки, ботанічні сади пам'яток природи та багато іншого по всій області (Див. Дод. В).

Харківщина має значний потенціал для розвитку екологічного туризму – сприятливі природні та кліматичні умови, свої традиції та гостинність і звичайно багату історичну спадщину. Але говорити сьогодні про стабільний, активний розвиток, ще дуже рано. Через те, що немає належної інфраструктури у багатьох місцях; відсутня програма розвитку екологічного туризму, звичайно, занедбаністю природних територій та об'єктів, є багато сміттєзвалищ, зруйнованих місць від необізнаних туристів тощо.

РОЗДІЛ 3 СТВОРЕННЯ ПРОЕКТУ СУЧАСНОГО КЕМПІНГУ НА ТЕРИТОРІЇ ХАРКІВЩИНИ

3.1 Кемпінг в розумінні сучасної людини

Сьогодні при згадці кемпінгу більшість представляє спеціалізовані, обладнані «бази відпочинку», в мальовничій місцевості за містом. Багато в чому це уявлення співпадає з дійсністю. Слово «camping» в перекладі з англійської означає стоянка табором під відкритим небом. У більш широкому сенсі, під терміном кемпінг можна розуміти досить широке коло від місця привалу туристів до організовані стоянки для комфортного відпочинку на відкритому просторі. Також під кемпінгом мається на увазі не тільки місце, а й вид відпочинку, суть якого полягає в перебуванні далеко від міської межі, на лоні природи. Але більш поширеним вважається, що кемпінг - це осілий відпочинок в таборі з облаштованими побутовими умовами.

Сьогодні виділяється кілька основних видів кемпінгу, що приведені у таблиці нижче.

Вид кемпінгу	Опис	Ілюстрація
Пішохідний туризм	Туризм з розбиванням табору (група людей подорожує по певному маршруту, і для привалу або ночівлі ставить	

	наметовий табір)	
Активний кемпінг	Його метою є активне проведення часу, наприклад, велопробіг, заплив на байдарках і ін., Стоянка служить тільки для відновлення сил;	
Соціальний кемпінг	Розміщення в наметовому містечку для відпочинку на основі спільних інтересів, це можуть бути туристичні зльоти, клубні зустрічі, корпоративні табору і т.д..	

Кемпінги на виживання	Табір з мінімумом зручностей, призначений для освоєння навичок виживання в дикій природі	
Автокемпінг	Організована площадка для подорожуючих на автомобілі або каравані (спеціально обладнаному автомобілі-будинку або зі спеціальним причепом-будинком), при цьому, як правило, власники	

	майданчиків забезпечують доступ до благ цивілізації: водопостачанн я, душ, туалети, організований вивіз сміття, пральня , кухня і т.д [2].	
--	---	--

Таблиця №4 Види кемпінгу

3.2 Ресурсна база Зміївського району

Під сучасним кемпінгом людина з міста має на увазі зручним сучасний готель зроблений з екологічно чистих матеріалів по середині якось гарно лісу або на березі дикого пляжу.

Один з таких є готель «7 VETROV» - тихий готель розміщений у місті Ізюм, всього в 350 метрах від річки Сіверський Донець. До послуг гостей відкритий басейн з хорошим видом на озера і ліси. А так же є зал з каміном і баром [22].

Так само популярним місцем відпочинку є «Carnaval Resort» підійде для будь-яких категорій гостей: сімейних пар з дітьми; закоханих, які хочуть провести час в романтичному місці і повечеряти при свічках; корпоративних заходів будь-якого масштабу; ділових бізнес-зустрічей. Тут Вас чекає чарівна природа Гомільшанських лісів, узбережжя річки Сіверський Донець, а також маса незабутніх розваг [23].

Для значної кількості туристів це прекрасний варіант для відпочинку. Але такий варіант відпочинку і розміщення не є кемпінгом.

Харківська область багата природними ресурсами, що володіють високою атрактивністю, які можуть бути використані для розвитку туризму, але при цьому збережені для майбутніх поколінь. Одним з таких перспективних регіонів є територія вздовж течії Сіверського Дінця, на ділянці між м. Зміїв і сіл. Черкаський Бешкін.

Ця територія є традиційним місцем відпочинку харків'ян і включає в себе ряд унікальних природних комплексів. До них можуть бути віднесені Зміївські Кручі, національний природний парк Гомольшанські ліси, Біле озеро. Русло річки на цій ділянці досить звилісте і природний ландшафт весь час змінюється. Головною перлиною звичайно є природний парк, вся представлена територія на карті має багаті ресурси [12].

Згідно фізико-географічним районуванням дана територія відноситься до Харківської схилово-піднесеної області Среднерусской лісостепової провінції Лісостепової зони.

Клімат в районі помірно-теплий з перемінним зволоженням. Середня багаторічна температура повітря становить $+7^{\circ}\text{C}$, середня температура липня $+21,5^{\circ}\text{C}$, середня річна сума опадів - 511 мм. Тривалість безморозного періоду становить 155-160 днів. Глибина снігового покриву - 18-20 см, час залягання снігового покриву - близько 3 місяців.

На території парку є геологічні, геоморфологічні та гідрологічні пам'ятки природи. На кручах правого берега Сіверського Дінця, в ярах і балках можна простежити за зміною палеогеографічних умов, починаючи з еоцену. Тут можна побачити еволюцію ґрунтового покриву і знайти скам'янілості і відбитки давньої флори. До геоморфологічних пам'ятників належить урочище «Провалля», яке представляє собою багатоступінчастий зсув, вкритий степовою та чагарниковою рослинністю, а також зсув на схилі Монастирської гори, висота якої сягає 60 м. Цікавими гідрологічними пам'ятками є сторічні озера і болота. У їх числі озеро Біле (довжина - 1022 м, найбільша ширина - 297 м, площа - 19,6 га), затока Косач (залишок старого русла Сіверського Дінця) і інші.

3.2 Ресурсна база Зміївського району

Багата ресурсна база була проаналізована мною згідно за даними таблицями нижче.

Види туристичних ресурсів			Напрями екотуризму			
			Зелений туризм	Спортивний туризм	Рекреаційний туризм	Соціально-культурний туризм
ПРИРОДНЕ СЕРЕДОВИЩНЕ			1 – 5 балів			
	1	клімат	5	5	5	5
	2	море	0	0	0	0
	3	гори	1	1	1	1
	4	рівнини	5	5	5	5
	5	ліси	5	5	5	5
ОБ'ЄКТНЕ						
	1	річки	5	5	5	5
	2	озера	4	4	4	4
	3	водоспади	0	0	0	0
	4	печери	0	0	0	0
	5	біорізноманіття	5	5	5	5
ОРГАНІЗОВАНЕ						
	1	терми	0	0	0	0
	2	мінеральні води	0	0	0	0
	3	лікувальні грязі	0	0	0	0
	4	ПЗФ	5	5	5	5
	5	агроландшафти	4	4	4	4

Таблиця №5 Туристичні ресурси

Наявність багатих природних ресурсів, дає змогу для оцінки данної таблиці. По-перше - клімат, який дозволяє функціонувати з травня по жовтень. По-друге - головний ресурс - Сіверський Донець, також є озера та

інші більш менші річки. По-третє – різноманітний рельєф, пагорби на правому березі Сіверського Донця та ліси з рівнинами навколо. Також присутня багата флора й фауна, літом можливо зустріти кабанів, журавлів, цаплю, широка ланка різних видів рослин. Якщо брати організоване середовище, то звичайно важливим об'єктом є НПП «Гомільшанські ліси». На території Зміївського району є агроландшафти, що дозволяють вирощувати екологічно чисті продукти та виростити тварин, що дають свіже молоко.

Види туристичних ресурсів			Напрями туризму			
			Зелений туризм	Спортивний туризм	Рекреаційний туризм	Соціально-культурний туризм
1	АНТРОПОГЕННІ					
a	Історичне					
	1)	історична архітектура	1	1	1	1
	2)	пам'ятки історії	1	1	1	1
	3)	релігійні центри	0	0	0	0
	4)	монументальні споруди	1	1	1	1
	5)	біосоціальні пам'ятки	2	2	2	2
2	ОРГАНІЗОВАНІ					
	1)	сади, парки	5	5	5	5
	2)	етноцентри і скансени	0	0	0	0
	3)	музеї	1	1	1	1
	4)	культурні події	0	0	0	0
	5)	спортивні події	3	3	3	3
3	СУЧАСНІ					
	1)	тематичні парки	1	1	1	1
	3)	розважальні центри	0	0	0	0
	4)	сучасна архітектура	0	0	0	0

5)	інженерні споруди	1	1	1	1
6)	промисловість	2	2	2	2

Таблиця №6 Рівень залежності екологічного туризму від наявності актуальних антропогенних туристичних ресурсів

Історичні об'єкти, які є на території не дуже видовищні та розвинені, наприклад в період Середньовіччя: городища та кургани. Для людини яка не цікавиться даною темою буде не дуже цікаво. У Козацьку добу: монастир. На етапі сучасності є тільки Краєзнавчий музей Змієва. Якщо говорити про організовані ресурси, то у доступі є тільки Краєзнавчий музей Змієва. А з інженерних споруд, є тільки Станція дослідження іоносфери Землі.

Туристичні потреби		Напрями туризму			
		Зелений туризм	Спортивний туризм	Рекреаційний туризм	Соціально-культурний туризм
ФІЗЕОЛОГІЧНІ					
1	відпочинок	5	5	5	5
2	оздоровлення	0	0	0	0
3	лікування	0	0	0	0
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНІ					
4	пізнання	5	5	5	5
5	навчання	5	5	5	5
6	спілкування	5	5	5	5
7	естетизм	5	5	5	5
АКТИВНІ					
8	фізкультура	3	5	4	3
9	спорт	3	5	4	3
10	пригоди	4	5	4	5
11	екстрим	1			
ЕМОЦІЙНІ		1	3	1	3

12	розваги	5	5	5	5
13	ігри	4	5	4	5
14	видовища	5	5	5	5
15	святкування	5	5	5	5
16	естетичні	5	5	5	5
СПЕЦИФІЧНІ					
17	релігія	0	0	0	0
18	хобі	3	3	3	3
19	фанатизм	3	3	3	3
20	робота	3	3	3	3
21	шопінг	0	0	0	0

Таблиця № 7 Оцінка рівня задоволення туристичних потреб

Виходячи з ресурсної бази ми можемо задовольнити всі туристичні потреби представленні у таблиці. Є всі ресурси для організування івентів, ярмарок. Також можемо задовольнити специфічні хобі, такі як наприклад рибалка. Що до роботи, то це звичайно великий плюс, адже можна організувати волонтерські роботи, що допоможуть зробити навколишнє середовище чистіше.

Елементи туристичної інфраструктури					
		Зелений туризм	Спортивний туризм	Рекреаційний туризм	Соціально - культурний туризм
ТРАНСПОРТНЕ					
1	Автомобільний транспорт	4	4	4	4
2	Залізничний транспорт	1	1	1	4
3	Повітряний транспорт	1	1	1	1
4	Водний транспорт	0	0	0	1
РОЗМІЩЕННЯ					0
5	Готельні заклади	3	3	3	3
6	Мотелі, кемпінги, садиби	2	2	2	3

	Санаторно-курортні установи	0	0	0	2
ХАРЧУВАННЯ					0
7	Бари, ресторани	0	0	0	0
8	Кафе, їдальні	0	0	0	0
9	Фаст-фуд	0	0	0	0
ДОЗВІЛЛЯ					0
10	Заклади розваг	0	0	0	0
11	Заклади культури	0	0	0	0
12	Заклади спорту	0	0	0	0
ПОСЛУГИ					0
13	Торговельні комплекси		0	0	0
14	Продовольчі магазини	1	1	1	0
15	Ринки	1	1	1	1
16	Банківські установи	1	1	1	1
ІНФОРМАЦІЯ					1
17	Вулична інформація	0	0	0	0
18	Друкована продукція	1	1	1	1
19	Електронна інформація	1	1	1	1

Таблиця №8 Оцінка впливу елементів туристичної інфраструктури

Треба відмітити, що через район проходить ж/д гілка зі станцією в Змієві. Також у Харкові є аеропорт. Проходить автошлях і треба відмітити задовільний стан доріг, що дозволить добиратися туристу у потрібне місце.

На території є готелі та туристичні бази для відпочинку, популярним місцем є «Коропові хутора», але якщо брати ресторани, кафе або фаст-фуди, то її там просто не має, тільки на території готелів та туристичних баз. У місті є продовольчий магазин та банкомат.

Але тут треба відмітити великий мінус, що через існування готелів та тур.баз відбувається забруднення території недбалими туристами.

Елементи кластеру		Напрями туризму			
		Зелений туризм	Спорт ивний туризм	Рекреаційний туризм	Соціаль но-культур ний туризм
ТУРИСТИЧНІ ПІДПРИЄМСТВА					
1	оператори	0	0	0	0
2	агентства	0	0	0	0
3	ФОП	0	0	0	0
4	екскурсійні бюро	0	0	0	0
ТУРИСТИЧНА ІНФРАСТРУКТУРА					
5	розміщення	4	4	4	4
6	транспортування	2	2	2	2
7	харчування	0	0	0	0
8	торгівля	0	0	0	0
ГРОМАДСЬКІ ІНСТИТУЦІЇ					
9	вища освіта	0	0	0	0
10	Загальна освіта	4	4	4	4
11	наука і дослідження	1	1	1	1
12	культура і дозвілля	1	1	1	1
13	громадські організації	1	1	1	1
АДМІНІСТРАТИВНА СИСТЕМА					
14	наддержавна влада	0	0	0	0
15	державна влада	0	0	0	0
16	регіональна влада	1	1	1	1
17	місцева влада	1	1	1	1
РЕСУРСНЕ СЕРЕДОВИЩЕ					
18	природно-географічне	5	5	5	5
19	історико-культурне	4	4	4	4
20	соціально-демографічне	4	4	4	4
21	фінансово-інвестиційне	2	2	2	2

Таблиця № 9 Потенціал кластеризації індустрії екологічного туризму

На території Зміївського району є 27 шкіл. Що стосується туристичних підприємств, то тут їх не має, як і ФОП. Але є ресурсне середовище, яке дає змогу на розвиток всього вище відміченого в таблиці.

3.3 Опис етапів створення та реалізації кемпінгу

Одним з найважливіших моментів є вдале розташування наш його кемпінгу і організація процесів роботи і дотримання всіх норм всередині нього. Для організації роботи може бути створена громадська організація, для комерційного використання ФОП. Кошти отримані від реалізації проекту повинні бути вкладені, в першу чергу в розвиток структури і збереження унікальної спадщини.

Реалізація проекту може проходити в кілька етапів. Перший - забезпечення кемпінгу. Для будівництва табору, за погодженням з лісництвом може бути використаний сухостій, що значно здешевить проект. З дерева може бути зроблена меблі: столи, лави. На території яку я обрала для створення кемпінгу вже є підготовлена місцина з піччю для приготування їжі та земля для вирощення овочів та фруктів та багато іншого. Це буде розташовуватись по дорозі мого маршруту екскурсії на велосипедах та пішки від Зміїва до Черкаського Бішкіну (Див.Дод. Д, Е).

Основними показниками мого майбутнього кемпінгу є:

1. Вид маршруту - лінійний, екскурсійний;
2. Протяжність маршруту – 17 км;
3. Тривалість туру разом з розміщенням на ночівлю -2 дні;
4. Число туристів - 2 групи;
5. Число туристів у групах – 15 + 15 чол.;
4. Програма нового кемпінгу і коротка характеристика об'єктів показу;
5. Вибір засобів розміщення;
6. Визначення режиму харчування;
7. Транспортне обслуговування туру.

Важливим в кемпінгу є кемпінгове спорядження. Від цього залежить комфорт перебування туристів і їх задоволення під час та після.

Кемпінговим спорядженням є:

- плити та пальники;

- намети, юрти;
- меблі (ліжка, стільці та столи, також можливі надувні матраци)
- спальні мішки;
- прилади освітлення.

За для свого проекту я обрала в якості засоба розміщення - юрти. Отже, другим етапом є організація цього всього та перші спроби облаштування командою учасників на практиці.

Встановлення та розміщення юрт, печі, столів та всього необхідного. Спроба реалізації ночівлі для перших туристів-добровольців. В якості місць для ночівлі можуть бути використані житла типу юрти. Вони відрізняються екологічністю і енергоефективністю, можуть бути пристосовані для використання від ранньої весни до пізньої осені. Досвід використання таких житлових приміщень є вдалим.

Намети або юрти забезпечують як місце ліжка так і один з головних показників комфорту перебування в кемпінгу. Тканина з якої вони зроблені повітропроникні і вологостійкі. Але є один нюанс, якщо це похід, то вага наметів може стати перешкодою до комфортно пересування, адже вони можуть важити більше 10 кг, такі варіанти актуальні для розміщення на постійних стоянках.

Меблі також є важливою частиною кемпінгу, в першу чергу це ліжка, далі складний стіл і стільці, а вже після можуть бути і складні «шафи» для одягу, і невеликі дивани і навіть шезлонги. Що стосується ліжка, то комфортним варіантом є спальний мішок і надув ліжка.

Також важливо не забувати про плити, пальники та витратні матеріали, такі як сірники, засіб для розпалювання вогню і т.д. Для приготування їжі можуть бути використані печі зроблені зі старих, що відпрацювали свій вік автомобільних дисків [29, 30]. При приготуванні їжі можна використовувати посуд з алюмінію або нержавіючої сталі, адже їх товщина стінок такого посуду розрахована на вогонь. Потрібні звичайно ж чайники, котли, тарілки, чашки, ложки та виделки, ножі. Заради барбекю потрібні шампури, решітка для м'яса.

Вдалим рішенням є взяти термопосуд, головною його перевагою, є те, що він зберігає тепло певний час.

В організації правильного кемпінгу обов'язково повинні виконуватись та дотримуватись санітарно-технічні норми. Тобто повинен бути туалет, рукомийник, душ. І звичайно наявність потрібною кількості смітних баків та вивіз цього сміття у певні постійні строки.

Наступним етапом іде аналіз помилок, які звичайно допустимі при такому об'єму проведеної роботи, їх знешкодження. Та просування нашого проекту на ринок туризму в Харківській області. Інформація що до кемпінгу повинна бути доступна для різних верств населення. Треба врахувати частину англomовного сектору туристів, що приїжджають до нас на Харківщину.

Реклама може бути у різних засобах масової інформації. Створення реклами, співпраця з туристичними закладами Харкова, розповсюдження реклами про нас всюди, наприклад шляхом листівок у місцях популярних для студентів та працюючих, а саме в університетах та офісах, наприклад створену мною листівку (Див.Дод І).

Першим місцем своєї реклами я б зробила свій власний сайт. Зараз цим займаються спеціальні розробники сайтів, або спробувати в онлайн-конструкторі створити самому.

Другим місцем і зараз найпопулярнішим я обрала б соціальні мережі. Це можуть бути і Instagram, Tik-Tok, Facebook. Туди ми можемо розміщувати пости і описувати все що в нас буде і коли, ділитися фото і т.д..

Наступним видом реклами я вважаю не мало важливим є контекстна реклама. Це та реклама, яка існує в пошукових системах і на сторінках тематичних сайтів. Основною рекламною мережею в Україні є Google («Google Adwords»). Ми робимо певні маніпуляції для налаштування реклами, підбираємо запити, за якими нас будуть знаходити, вибираємо Харківський регіон і поповнюємо баланс, адже це платний вид реклами.

Важливо врахувати і перешкоди та недоліки кемпінгу. Дозвілля в наметі передбачає те, що не кожен хоче готувати страви на відпочинку. Не всі готові до того, що їм доведеться носити з собою все своє спорядження.

Звичайно не можливо уникати природних умов, трапляються зливи, холодна та мокра погода і т.д.. І звичайно мешканці природи, особливо комахи, треба бути готовим до усього.

Але не треба забувати, що кемпінг не завжди відбувається тільки за цим сценарієм, є більш комфортабельні варіанти, а є й навіть екстремальні. Важливо пам'ятати, що це відпочинок, возз'єднання з природою, відпочинок від ритму великого міста, оздоровлення та цікаве проведення часу.

ВИСНОВОК

Отже, з оглядом на сучасний стан активного використання природного ресурсу для організації туристичного дозвілля, потрібно підкреслити його занедбаність через велику кількість туристів-наметовиків без належного місця зупинки. В наслідок цього зараз ключовим напрямком є організація місця відпочинку, який буде забезпечувати і задовольняти потреби туристів і слугуватиме засобом з охорони природи. Для таких цілей ідеально підійде організація кемпінгу, як готельного простору. Кемпінг – це зупинка під відкритим небом, він може мати різне призначення і вигляд. Як правило знаходиться в міських парках або ж на околицях мегаполісу. У більш широкому значенні, поняття кемпінгу можна розкрити як простір для привалу або зупинки туристів, наприклад – санкціоновані стоянки для комфортабельного розміщення та відпочинку на лоні природи, в достатній близькості й від історико-культурних пам'яток, що можуть бути на території природної зони.

Метою дослідження є необхідність створення мережі кемпінгів в Харківській області, в безпосередній близькості до пам'яток природи та культури, на прикладі с. Коропове (минула назва «Коропові Хутори»). Так як створення мережі кемпінгів в Харківській області поряд з пам'ятками природи та культури може стати дуже прибутковою та популярною ідеєю збереження середовища, яка в свою чергу дозволила б вирішити низку певних актуальних проблем:

- По-перше, доступність місць ночівель для малозабезпечених туристів біля об'єктів спадщини;
- По-друге, популяризація пам'яток серед всіх верств населення;
- І по-третє виключити дикі наметні стоянки після яких залишаються сміття і шкода природі навколо їх місць відпочинку.

Такі кемпінги для свого функціонування можуть володіти мінімумом інфраструктури - вода, санітарні служби, місця для розведення багаття та

утилізації сміття. І чудовим місцем у Харківській області є с. Коропове, де є місце для розбиття кемпінгу.

Кемпінг, після подій у 2019 – 2021 роках пов'язаних з пандемією COVID-19, криза, що завдала істотної шкоди економіці середнього і малого бізнесу, позбавивши їх в тому числі і можливості подорожувати, може стати особливо популярним варіантом відпочинку, після зняття обмежень для населення України. І також активно сприятиме розвитку внутрішнього туризму. Це може відігравати значну роль в популяризації місцевих туристичних ресурсів Харківської області як культурних так і природних об'єктів. Також, звичайно, дозволить зменшити антропогенний вплив та підвищити безпеку і екологічність в місцях відпочинку. Тобто на обраній для дослідження території є всі умови для створення кемпінгу і навіть проведення екскурсій, походів та багатьох інших форм туристичного дозвілля на тлі природи поряд з історико-культурними об'єктами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ ТА ДЖЕРЕЛ

1. Акулов О. Ю., Атемасова Т. А., Бартенев О. Ф., Вітер С. Г., Влащенко А. С., Зіненко О.І., Коршунов О. В., Саїдахметова Н. Б., Скоробогатов Є.В., Шабанов Д. А., Утєвський А. Ю. До реорганізації зонування Національного природного парку «Гомільшанські ліси» // Заповідна справа в Україні. 2006. Т.12. В. 2. С. 73-79.
2. Види кемпінгу [Електронний ресурс] – Режим доступу: [<https://extremstyle.ua/ru/blog/view/chto-takoe-kemping-i-avtokemping-chem-otlichaetsya-kemping-ot-turizma>].
3. Всесвітній фонд дикої природи (WWF) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.javirua.org/vsesvitnij-fond-diko%D1%97-prirodi-wwf/>
4. Галімуллін В. Ф., Пашков А. П., Нападовська Л. А. Сучасний стан та майбутнє екологічного туризму у форматі здоров'язбереження і екоменеджменту // Актуальні проблеми здоров'язбереження в молодіжному середовищі XXI століття: Матеріали Міжнародної наук.-практ. конф 15-16 листопада 2013 р. С. 40-45.
5. Гламурные палатки для искушенных путешественников. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://prohotelia.com/2010/04/glamping/>.
6. Глемпинг - гламурный кемпинг. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://alterainvest.ru/rus/biznes-idei/detail-3811040/>.
7. Глемпинг: новый вид отдыха появится и на Шибенике. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://experttur.com/europe/xorvatiya/201604/glemping-novyj-vid-otdyha-poyavitsya-i-na-shibenike.html>.
8. Готель «7 Vetrov» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.tripadvisor.ru/Hotel_Review-g6208758-d15319751-Reviews-7_Vetrov-Izyum_Kharkiv_Oblast.html
9. Готель «Carnaval Resort» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://carnaval-hotel.com.ua/about-us/>

10. Дроздов О.В. Екотуризм: визначення, принципи, ознаки, форми. В: Актуальні проблеми туризму. К., 1999.
11. Екологічний туризм на просторах України: матер. Міжнар. Наук. Конф. (23-24 квітня 2020 р.) / Під. Ред. Проф. В. М. Шейка та ін. – Харків: ХДАК, 2020. – 36 с.
12. Екологічний туризм та національні природні парки України // Українська асоціація активного та екологічного туризму [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pryroda.in.ua/files/2015/03/Katalog_UAETA2015_spring.pdf.
13. Екотуризм [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://tourlib.net/statti_ukr/novytska2.htm
14. Екотуризм в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://terraincognita.info/ukr/dest/ecotourism/42><http://terraincognita.info/ukr/dest/ecotourism/42>
15. Закон України «Про туризм» від 05.09.95 р. // Відомості Верховної Ради. - 1995. - №31. (зі змінами, внесеними законом №2608-VI (2608-1) від 19.10.2010 р.). С. 241-254.
16. Закон України «Про природно-заповідний фонд» (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1992, № 34, ст.502)
17. Зелений туризм – перспективний напрямок бізнесу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.dominuslegal.com/zeleniy-turizm-perspektivniy-napryamok-biznesu-v-ukrayini/>
18. Ієрархічна класифікація екотурів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://studopedia.su/10_33602_klasifikatsiya-ekoturizmu.html
19. Квебекська декларація з екотуризму (2002 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [https://uk.wikipedia.org/wiki/Квебекська_конференція_\(1943\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/Квебекська_конференція_(1943))
20. Класифікація екотуризму [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://studopedia.su/10_33602_klasifikatsiya-ekoturizmu.html
21. Косолапов А.Б. Теория и практика экологического туризма: Учебное пособие / А.Б. Косолапов. М.: КНОРУС, 2005.

22. Культура та інформаційне суспільство XXI століття Матеріали всеукраїнської науково-теоретичної конференції молодих учених 20–21 квітня / М. Kozlov, Yu. Shulzhinska, D. Hushtiuk Le potentiel touristique du sud de la france. 2017 p. 379 с.
23. Культура та інформаційне суспільство XXI століття: матер. Міжнар. Наук. Конф. (23-24 квітня 2020 р.) / Під. Ред. Проф. В. М. Шейка та ін. Харків: ХДАК, 2020. 243 с.
24. Культура та інформаційне суспільство XXI століття: матер. Міжнар. Наук. Конф. (26-27 квітня 2018 р.) / За ред. Проф. В. М. Шейка та ін. Харків: ХДАК, 2018. 368 с.
25. Міжнародний союз охорони природи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Міжнародний_союз_охорони_природи.
26. Новицька С. Екологічний туризм як пріоритетний напрямок сталого розвитку туристичної сфери // Рекреаційна географія і туризм. Наукові записки. №2. 2013.
27. Офіційний сайт Національного природного парку «Бузький гард». URL: <http://www.buzkiy-gard.org/>.
28. Панов І.М. Екологічний туризм та його роль у сталому розвитку територій // Вісник МДУ, сер.5.География, №6, 1998.
29. Печь для казана из автомобильных дисков своими руками [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://pechnoy.guru/pechi/kulinarnye/dlya-kazana/pech-dlya-kazana-iz-diskov-svoimi-rukami.html>
30. Печь под казан из дисков своими руками [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=feQqUwvIGYk>,
31. Президент. «Про підтримку розвитку туризму в Україні: Указ від 2 березня 2001 р. № 127/2001 // Уряд. кур'єр. 2001. 14 березня.
32. Президент. Про основні напрямки розвитку туризму в Україні до 2010 року: Указ від 10 серпня 1999 р. № 973/99 // Уряд. кур'єр. - 1999. - 29 вересня.
33. Руссо Ж.-Ж. Избр.соч. МЛ, 1951.

34. Стан та перспективи розвитку міжнародної електронної комерції та розвитку готельно-ресторанної справи: матер. Всеукр. Студ. Наук. Конф. (25 травня 2020 р.) / Під. Ред. Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна. 2020. С. 4-6.
35. Юрти [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://wol.jw.org/uk/wol/d/r15/lp-k/102010326>
36. Юрти. Кочові будиночки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Юрта>
37. Guidelines For Community Based Ecotourism Development. UK, WWF. 2001.
38. Steck B. Sustainable Tourism as a Development option// Practical Guide for Local Planners? Developers and Decision Makers: Eschborn, 1999.

СПИСОК ДОДАТКІВ

1. Додаток А Динаміка росту міжнародних прибутків на світовому екотуристичному ринку та динаміка росту доходів від екотуризму
2. Додаток Б Світова статистика подорожей екотуристів
3. Додаток В Природні резервати України
4. Додаток Г Схема розміщення у кемпінгу
5. Додаток Д Карта-схема розташування кемпінгу
6. Додаток Ї Листівка реклами кемпінгу

Додаток А Динаміка росту міжнародних прибутків на світовому екотуристичному ринку та динаміка росту доходів від екотуризму

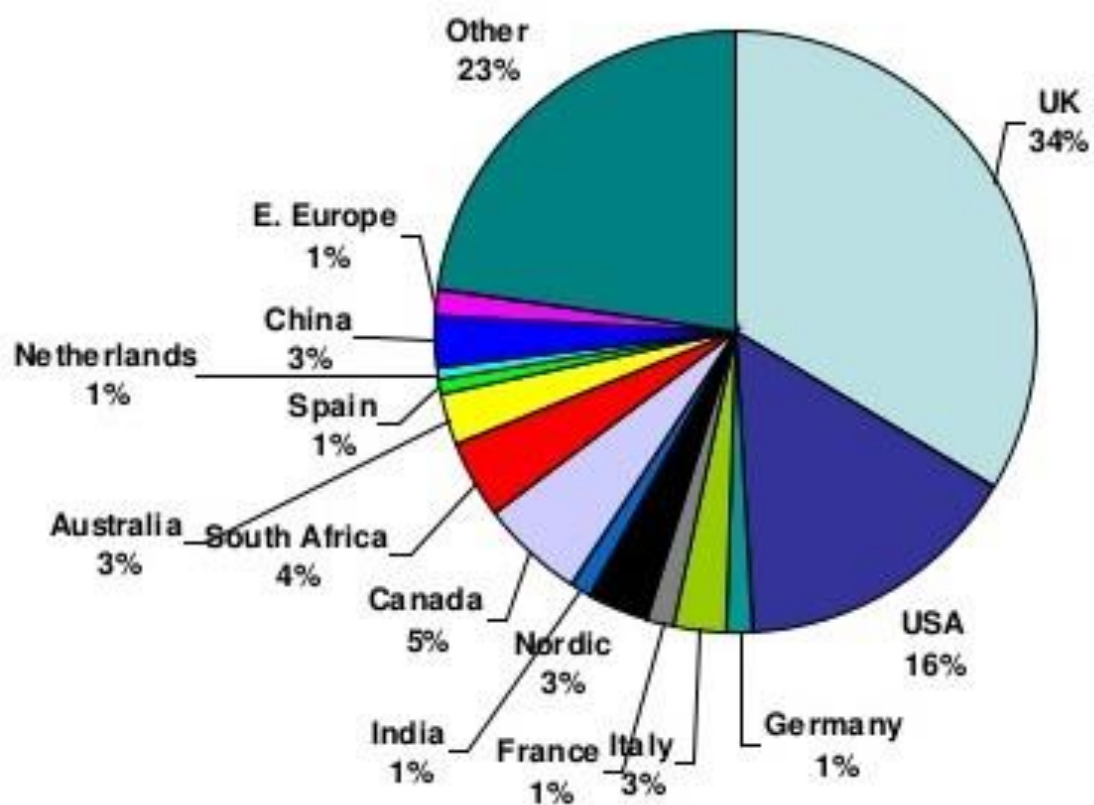
Динаміка росту міжнародних прибуттів на світовому екотуристичному ринку (млн.осіб)

Показники	1988	1994	Зміни, %
Загальна кількість прибуттів	393	528,4	34,5
Прибуття в екотуристичні дестинації	157	211	34,4
Прибуття туристів, орієнтованих на дику природу	79	106	34,2
Частка туристів, що відвідують екотуристичні дестинації в загальній кількості прибуттів	39,9	39,9	-

Динаміка росту доходів від екотуризму (млрд.дол.США)

Показники	1988	1994	Зміни, %
Доходи від загальної кількості прибуттів	388	416	7,2
Доходи від прибуттів в екотуристичні дестинації	93	166	78,5
Доходи від туристів, орієнтованих на дику природу	47	83	76,6

Додаток Б Світова статистика подорожей екотуристів

Додаток В Природні резервати України

Перелік природних заповідників України

Назва	Рік створення	Площа (га)	Область
Ялтинський гірсько-лісовий природний заповідник	1973	14 523	Автономна Республіка Крим
Казантипський природний заповідник	1998	450	Автономна Республіка Крим
Карадазький природний заповідник	1979	2 872	Автономна Республіка Крим
Кримський природний заповідник Філії: «Лебедині острови»	1923	44 175	Автономна Республіка Крим
Природний заповідник «Мис Мартьян»	1973	240	Автономна Республіка Крим
Опукський природний заповідник	1998	1 592	Автономна Республіка Крим
Черемський природний заповідник	2001	2 976	Волинська область
Дніпровсько-Орільський природний заповідник	1990	3 766	Дніпропетровська область
Український степовий природний заповідник Філії: «Хомутівський степ», «Кам'яні могили», «Крейдова флора»	1961	3 336	Донецька область
Поліський природний заповідник	1968	20 104	Житомирська область
Древлянський природний заповідник	2009	30 873	Житомирська область
Луганський природний заповідник Філії: Станично-Луганський заповідник, «Провальський степ», «Стрільцівський степ»	1968	2 122	Луганська область
Природний заповідник «Розточчя»	1984	2 085	Львівська область
Природний заповідник «Єланецький степ»	1996	1 676	Миколаївська область
Рівненський природний заповідник	1999	42 289	Рівненська область
Природний заповідник «Михайлівська цілина»	2009	883	Сумська область
Природний заповідник «Медобори» Філії: Кременецькі гори	1990	10 521	Тернопільська область
Канівський природний заповідник	1923	2 027	Черкаська область
Природний заповідник «Горгани»	1996	5 344	Івано-Франківська область

Перелік біосферних заповідників

Назва	Рік створення	Площа (га)	Область
Карпатський біосферний заповідник	1968	57 880	Закарпатська область
Дунайський біосферний заповідник	1981	50 252	Одеська область
Асканія-Нова ім Ф. Е. Фальц-Фейна	1898	33 307	Херсонська область
Чорноморський біосферний заповідник	1927	89 129	Херсонська, Миколаївська області

Перелік національних природних парків

Назва	Рік створення	Площа (га)	Область
Чарівна гавань	2009	6 270	Автономна Республіка Крим
Шацький	1983	32 515	Волинська область
Прип'ять-Стохід	2007	39 316	Волинська область
Кармелюкове Поділля	2010	20 203	Вінницька область
Меотида	2009	20 720	Донецька область
Святі Гори	1997	40 609	Донецька область
Синевир	1989	40 400	Закарпатська область
Ужанський	1999	39 159	Закарпатська область
Зачарований край	2009	6 101	Закарпатська область
Приазовський	2010	78 127	Запорізька область
Великий Луг	2006	16 756	Запорізька область
Білоозерський	2009	7 014	Київська область
Сколівські Бескиди	1999	35 684	Львівська область
Яворівський	1998	7 079	Львівська область
Північне Поділля	2010	15 588	Львівська область
Голосіївський	2007	4 525	м. Київ
Білобережжя Святослава	2009	35 223	Миколаївська область
Бузький Гард	2009	6 138	Миколаївська область
Нижньодністровський	2008	21 311	Одеська область
Тузовські лимани	2010	27 865	Одеська область
Пирятинський	2009	12 028	Полтавська область
Нижньосузьський	2010	16 879	Полтавська область
Дермансько-Острозький	2009	1 648	Рівненська область
Деснянсько-Старогутський	1999	16 215	Сумська область
Гетьманський	2009	23 360	Сумська область
Кременецькі гори	2009	6 951	Тернопільська область
Дністровський каньйон	2010	10 829	Тернопільська область
Слобожанський	2009	5 244	Харківська область
Дворічанський	2009	3 131	Харківська область

Назва	Рік створення	Площа (га)	Область
Гомільшанські ліси	2004	14 315	Харківська область
Олешківські піски	2010	8 020	Херсонська область
Азово-Сиваський	1993	52 154	Херсонська область
Джарилгацький	2009	10 000	Херсонська область
Подільські Товтри	1996	261 316	Хмельницька область
Верхнє Побужжя	2013	108 000	Хмельницька область
Хотинський	2010	9 400	Чернівецька область
Черемоський	2009	7 118	Чернівецька область
Вижницький	1995	7 928	Чернівецька область
Мезинський	2006	31 035	Чернігівська область
Ічнянський	2004	9 666	Чернігівська область
Залісся	2009	14 836	Чернігівська, Київська області
Галицький	2004	14 685	Івано-Франківська область
Гуцульщина	2002	32 271	Івано-Франківська область
Верховинський	2010	12 023	Івано-Франківська область
Карпатський	1980	50 303	Івано-Франківська область

Перелік регіональних ландшафтних парків

Назва	Рік створення	Площа (га)	Область
Бокальська коса	2000	1 520	Автономна Республіка Крим
Каліновський	2000	12 000	Автономна Республіка Крим
Меотида	2000	13 017	Донецька область
Донецький кряж	2000	3 952	Донецька область
Половецький степ	2000	1 335	Донецька область
Клебан-Бик	2000	1 874	Донецька область
Трахтемирів	2000	5 149	Київська область
Богуславль	2009	27	Київська область
Біловодський	2001	14 011	Луганська область
Знесіння	1993	312	Львівська область
Верхньодністровські Бескиди	1997	8 536	Львівська область
Надсянський	1997	19 428	Львівська область
Ізмаїльські острови	1993	1 366	Одеська область
Тилігульський	1997	13 954	Одеська область
Кременчуцькі плавні	2001	5 080	Полтавська область
Диканський	1994	11 945	Полтавська область
Надслучанський	2000	17 271	Рівенська область
Сеймський	1995	98 858	Сумська область
Прудищанський	1995	2 538	Сумська область
Загребелля	1994	630	Тернопільська область

Назва	Рік створення	Площа (га)	Область
Зарваницький	1994	283	Тернопільська область
Печенізьке поле	1999	4 998	Харківська область
Великобурлуцький степ	2000	2 043	Харківська область
Мальованка	1999	15 660	Хмельницька область
Чернівецький	1996	21 504	Чернівецька область
Поляницький	1996	1 070	Івано-Франківська область

Перелік ботанічних садів загальнодержавного значення

Назва	Рік створення	Площа (га)	Область
Державний Нікітський ботанічний сад	1983	876,6	Автономна Республіка Крим
Луцький ботанічний сад	1983	10	Волинська область
Криворізький ботанічний сад	1983	75	Дніпропетровська область
Ботанічний сад Дніпропетровського національного університету	1972	33	Дніпропетровська область
Донецький ботанічний сад	1964	262,2	Донецька область
Ботанічний сад Державної агроекологічної академії України	1983	35,4	Житомирська область
Ботанічний сад Ужгородського державного університету	1979	98,5	Закарпатська область
Ботанічний сад Львівського державного університету ім.І.Франка	1983	18,5	Львівська область
Ботанічний сад Львівського державного лісотехнічного університету	1991	22,7	Львівська область
Ботанічний сад Одеського національного університету	1983	16	Одеська область
Кременецький ботанічний сад	1990	200	Тернопільська область
Ботанічний сад Харківського державного університету	1998	41,9	Харківська область
Кам'янець-Подільський ботанічний сад	1983	17,5	Хмельницька область
Чернівецький ботанічний сад	1983	3,5	Чернівецька область

Місцевого значення

Назва	Рік створення	Площа (га)	Область
Ботанічний сад Львівського медичного університету	1997	2	Львівська область
Ботсад державного педагогічного університету ім. А.С.Макаренка	1973	5	Сумська область
Галицький ботсад лікарських рослин	1991	28	Тернопільська область
Почаївський ботсад лікарських рослин	1996	30	Тернопільська область

Перелік дендрологічних парків загальнодержавного значення

Назва	Рік створення	Площа (га)	Область
Олександрія дендрологічний парк	1998	297	Київська область
Веселі Боковеньки дендрологічний парк	1984	109	Кіровоградська область
Оброшинський дендрологічний парк	1983	5	Львівська область
Рудківський дендрологічний парк	1985	59	Львівська область
Устимівський дендрологічний парк	1960	9	Полтавська область
Березнівський дендрологічний парк	1989	30	Рівненська область
Сумський дендрологічний парк	1987	21	Сумська область
Хоростківський дендрологічний парк	1983	18	Тернопільська область
Гермаківський дендрологічний парк	1983	56	Тернопільська область
Дендропарк Харківського державного аграрного університету	1972	23	Харківська область
Дендропарк БЗ «Асканія - Нова»	1983	210	Херсонська область
Дендрологічний парк Софіївка	1983	152	Черкаська область
Чернівецький дендрологічний парк	1983	5	Чернівецька область
Сторожинецький дендрологічний парк	1983	18	Чернівецька область
Тростянець дендрологічний парк	1983	204	Чернігівська область
Дружба дендрологічний парк	1983	10	Івано-Франківська область
Високогірний дендрологічний парк	1983	100	Івано-Франківська область
Діброва дендрологічний парк	1983	8	Івано-Франківська область

Місцевого значення

Назва	Рік створення	Площа (га)	Область
Євпаторійський дендропарк	2000	3	Автономна Республіка Крим
Дендрологічний парк	1993	27	Дніпропетровська область
Гладковицький дендрологічний парк	1964	4	Житомирська область
Дендрологічний парк Пілява	1967	7	Житомирська область
Дендрологічний парк Еліта	1988	5	Житомирська область
Козівський дендропарк Лісова пісня	1996	3	Тернопільська область
Бережанський дендрологічний парк	1996	5	Тернопільська область
Суразький дендропарк ім.Дубровинського	1967	5	Тернопільська область
Білокриницький дендрологічний парк	1968	16	Тернопільська область
Настасівський дендрологічний парк	1996	2	Тернопільська область
Дендрологічний парк Заліщицький	1996	2	Тернопільська область
Дендрологічний парк Дружба	2000	52	Харківська область
Млинки дендрологічний парк	1993	14	Чернівецька область
Киселівський дендрологічний парк «Гайдейка»	1999	2	Чернівецька область
Малотур'янський дендрологічний парк	1996	6	Івано-Франківська область
Дендрологічний парк Пролісок	1993		Івано-Франківська область

Перелік зоологічних парків

Назва	Рік створення	Площа (га)	Область
Миколаївський зоологічний парк	1983	23	Миколаївська область
Одеський зоологічний парк	1983	7	Одеська область
Рівненський зоологічний парк	1998	12	Рівненська область
Харківський зоологічний парк	1895	22	Харківська область
Зоологічний парк	1983	8	Черкаська область
Менський зоологічний парк	1983	9	Чернігівська область
Зоологічний парк Таврія	1997	290	Запорізька область
Зоологічний парк	1998	6	Львівська область
Лановецький зооботсад	1996	10	Тернопільська область
Кам'янець-Подільський зоологічний парк	1998	2	Хмельницька область
Підмихайлівський зоологічний парк	1997	5	Івано-Франківська область

Перелік заповідних урочищ

Назва	Рік створення	Площа (га)	Область
Гірсько-лісовий масив у с. Тополівка	1980	200	Автономна Республіка Крим
Атлеш	1980	10	Автономна Республіка Крим
Долина р. Сатера	1980	10	Автономна Республіка Крим
Балка Великий Кастель	1980	20	Автономна Республіка Крим
Гора Опук та острови Скелі-Кораблі	1980	100	Автономна Республіка Крим
Мис Казантип	1980	900	Автономна Республіка Крим
Мис Алчак у м.Судак	1981	55	Автономна Республіка Крим
Гай фісташки туполистої	1997	4	Автономна Республіка Крим
Яйла Чатирдагу	1980	900	Автономна Республіка Крим
Лісовий гай «Левадки»	1980	16	Автономна Республіка Крим
Горинська дача-4	1979	41	Волинська область
Горинська дача-3	1979	36	Волинська область
Горинська дача-2	1979	32	Волинська область
Горинська дача-1	1979	95	Волинська область
Дубово-сосновий ліс-2	1995	46	Волинська область
Мощаницька дача	1979	9	Волинська область
Насадження сосни	1995	27	Волинська область
Дубово-сосновий ліс-3	1995	101	Волинська область
Озеро Ченське	1979	52	Волинська область
Дубово-сосновий ліс-4	1995	51	Волинська область
Дубово-сосновий ліс-1	1995	30	Волинська область
Дубово-сосновий ліс-5	1995	24	Волинська область
Бобли	1998	25	Волинська область
Діброва	1998	25	Волинська область
Холонів	1979	10	Волинська область
Озеро Тур	1979	1 346	Волинська область
Божетарня і Культурна	1992	329	Волинська область
Папики	1992	606	Волинська область
Озеро Глибоцьке	1979	10	Волинська область
Ківерцівська дача-1	1979	6	Волинська область
Ківерцівська дача-6	1979	7	Волинська область
Ківерцівське	1997	75	Волинська область
Лопатень	1979	52	Волинська область
Горинська діброва	1979	23	Волинська область
Горинська дача-5	1979	29	Волинська область
Радомишль	1978	18	Волинська область
Велимчанська дача	2000	23	Волинська область
Літинська дача	1983	41	Вінницька область
Літинське	1983	7	Вінницька область
Дубина	1984	29	Вінницька область

Назва	Рік сворення	Площа (га)	Область
Ситковецький	1983	8	Вінницька область
Бучина	1983	6	Вінницька область
Балабанівський ліс	1979	20	Вінницька область
Лиса гора	1999	3	Вінницька область
Басаличівське	1984	32	Вінницька область
Моївське	1983	9	Вінницька область
П'ятничанське	1983	6	Вінницька область
Ладизинські ясени	1983	32	Вінницька область
Ладизинська діброва	1984	54	Вінницька область
Михайлівське	1983	7	Вінницька область
Березнянський ліс	1984	34	Вінницька область
Гніванське	1984	6	Вінницька область
Соколівська дача	1979	80	Вінницька область
Шкаліків яр	1985	24	Вінницька область
Жмеринська діброва	1984	45	Вінницька область
Жолоби	1999	5	Вінницька область
Марунів сад	1984	5	Вінницька область
Криковецька дача	1984	27	Вінницька область
Панькове	1983	7	Вінницька область
Хмільницьке	1983	7	Вінницька область
Кайдуби	1997	4	Вінницька область
Петрашівка	1979	162	Вінницька область
Вороновицька дача	1983	23	Вінницька область
Вороновицьке	1983	7	Вінницька область
Вороновицькі ясени	1983	22	Вінницька область
Вільхове	1984	7	Вінницька область
Богушево	1979	18	Вінницька область
Гора Калитва	1982	400	Дніпропетровська область
Балка Крутенька	1982	33	Дніпропетровська область
Горіховий сад	1979	34	Дніпропетровська область
Гречкине №2	1981	5	Донецька область
Довгенький ліс	1997	18	Донецька область
Гречкине №1	1981	2	Донецька область
Ліс на граніті	1981	72	Донецька область
Кирсанове	1981	3	Донецька область
Балка Зелена	1997	44	Донецька область
Никанорівський ліс	1995	39	Донецька область
Кучерів Яр	1995	12	Донецька область
Широкий ліс	1997	35	Донецька область
Маріупольська лісова дача	1981	536	Донецька область
Мирне поле	1997	31	Донецька область

Назва	Рік сворення	Площа (га)	Область
Василівка	1981	8	Донецька область
Брандушка	1995	1	Донецька область
Тавпишірка	1988	33	Закарпатська область
Дуброви	1990	10	Закарпатська область
Гора Біганська	1990	5	Закарпатська область
Боржава	1989	150	Закарпатська область
Розтоки	1989	430	Закарпатська область
Деренів	1990	300	Закарпатська область
Берегівське горбогір'я	1990	33	Закарпатська область
Мочар	1990	8	Закарпатська область
Ліс в заплаві колишньої річки Великий Утлюк	1984	15	Запорізька область
Лісонасадження Яковенко	1984	80	Запорізька область
Юрковський лиман	1979	60	Запорізька область
Старопетрівські соснові насадження	1968	97	Київська область
Малишки	1994	142	Київська область
Болото в урочищі Солонці	1979	50	Київська область
Вепрове	1994	118	Київська область
Верем'я	1994	7	Київська область
Студенківські дубові насадження	1968	96	Київська область
Ревуха	1968	56	Київська область
Загір'я	1968	110	Київська область
Галаганове	1972	170	Київська область
Вікові дубові насадження	1968	15	Київська область
Турчино	1968	177	Київська область
Теліженецький ліс	1994	327	Київська область
Первомайське	1968	80	Київська область
Пужа	2000	10	Київська область
Козинські насадження сосни звичайної	1972	77	Київська область
Литкевич	1992	4	Кіровоградська область
Лисячий кут	1992	5	Кіровоградська область
Житлове	1992	9	Кіровоградська область
Бочки	1989	15	Кіровоградська область
Питомник	1989	14	Кіровоградська область
Мертвоводдя	1992	20	Кіровоградська область
Шеметів ліс	1978	35	Кіровоградська область
Лещівка	2000	28	Кіровоградська область
Юр'ївська балка	1993	15	Кіровоградська область
Матвіїв яр	1993	22	Кіровоградська область
Терник	1993	62	Кіровоградська область
Балка Куца	1993	30	Кіровоградська область
Розлитий камінь	1995	25	Кіровоградська область

Назва	Рік сворення	Площа (га)	Область
Барвінкова і тюльпанова гори	1987	5	Кіровоградська область
Кіліповське	1995	22	Кіровоградська область
Урочище Кучери	2001	21	Кіровоградська область
Солдатське	1992	1	Кіровоградська область
Шеметів ліс	1978	42	Кіровоградська область
Солоноозерне	1998	32	Кіровоградська область
Ясиноватка	1978	3	Кіровоградська область
Василівське	1993	57	Кіровоградська область
Кам'яна балка	2000	26	Кіровоградська область
Сарганівський ліс	2000	10	Кіровоградська область
Калмазівське	1994	10	Кіровоградська область
Наталіївське	1984	38	Кіровоградська область
Сиротін ліс	1978	21	Кіровоградська область
Бабенківське	1996	40	Кіровоградська область
Зелений гай	2000	37	Кіровоградська область
Селіванівське	1999	15	Кіровоградська область
Горіхівська балка	1993	23	Кіровоградська область
Олександрівська дача	1984	69	Кіровоградська область
Шавлієва балка	1993	5	Кіровоградська область
Новомогильне	1991	205	Кіровоградська область
Чобіток	1991	55	Кіровоградська область
Ганнівське	1994	357	Кіровоградська область
Урочище Фомиха	2001	15	Кіровоградська область
Пушкове	2000	40	Кіровоградська область
Довге	1978	31	Кіровоградська область
Сальківське	1993	66	Кіровоградська область
Крутенке	2000	32	Кіровоградська область
Осичківське	1994	75	Кіровоградська область
Луг	1980	117	Луганська область
Кисельова балка	1982	154	Луганська область
Огидне	1984	71	Луганська область
Шамраєва дача	1984	879	Луганська область
Горіхове	1984	41	Луганська область
Дубовий гай	1980	5	Луганська область
Піщане	1980	98	Луганська область
Нижньодуванське	1994	30	Луганська область
Дерезовате	1980	560	Луганська область
Сіткове	1980	13	Луганська область
Білоусова садка	1980	8	Луганська область
Біляєвське	1984	177	Луганська область
Соснове	1980	67	Луганська область

Назва	Рік сворення	Площа (га)	Область
Вільшина	1980	15	Луганська область
Капітанівський ліс	1980	542	Луганська область
Модринове насадження	1984	41 825	Львівська область
Магура	1984	267	Львівська область
Димківці	1984	41 738	Львівська область
Ялина	1984	6	Львівська область
Синичівське	1984	16	Львівська область
Маківка	1984	397	Львівська область
Головецьке	1984	41 858	Львівська область
Соколя	1984	54	Львівська область
Ліс під Трудовачем	1984	33	Львівська область
Ліс в околицях Верхобужжя	1984	59	Львівська область
Сторонибаби	1984	30	Львівська область
Немирів	1984	276	Львівська область
Скельний дуб	1984	16	Львівська область
Рожанське	1984	41 793	Львівська область
Довжки	1984	325	Львівська область
Розгірче	1984	206	Львівська область
Сигла	1984	25	Львівська область
Хітар	1984	394	Львівська область
Міженець	1984	41 828	Львівська область
Роздільське	1984	171	Львівська область
Тадані	1984	27	Львівська область
Підбуж	1984	100	Львівська область
Журі	1984	29	Львівська область
Тарнавка	1984	41 857	Львівська область
Гаї	1984	1 323	Львівська область
Явірник	1984	142	Львівська область
Обнога	1984	314	Львівська область
Заболотцівське	1984	46	Львівська область
Лази	1995	430	Львівська область
Лагодівське	1984	41 676	Львівська область
Семегинів	1984	41 832	Львівська область
Великомостівське	1984	27	Львівська область
Піски	1984	46	Львівська область
Тернівці	1984	122	Львівська область
Топорівське	1984	96	Львівська область
Бескид	1984	251	Львівська область
Березовий гай	1984	33	Львівська область
Йосиповичі	1984	40	Львівська область
Борок	1984	34	Львівська область

Назва	Рік сворення	Площа (га)	Область
Майдан	1984	17	Львівська область
Сосновий ліс	1984	11	Львівська область
Кремінь	1991	324	Львівська область
Катина	1984	53	Львівська область
Красне	1984	20	Львівська область
Дубинське	1984	605	Львівська область
Тухлянське	1984	18	Львівська область
Грицеволя	1984	33	Львівська область
Борове	1984	25	Львівська область
Корчуватник	1994	41	м. Київ
Скелі Ласпі	1980	10	м. Севастополь
Курячі лози	1972	302	Миколаївська область
Василева пасіка	1972	252	Миколаївська область
Чабанка	1984	457	Миколаївська область
Лабіринт	1972	247	Миколаївська область
Андріївка	1975	1 294	Миколаївська область
Хомутець	1984	68	Миколаївська область
Дубки	1975	106	Миколаївська область
Молдова	1972	103	Миколаївська область
Лівобережжя	1995	226	Миколаївська область
Лісове	1977	48	Миколаївська область
Літній хутір Скаржинського	1995	106	Миколаївська область
Мар'їна роща	1972	60	Миколаївська область
Мар'ївське	1984	388	Миколаївська область
Байтали	1980	1 735	Одеська область
Кішево	1980	2 844	Одеська область
Чабанка	1980	1 611	Одеська область
Дністровські плавні	1993	7 620	Одеська область
Круча	1993	76	Полтавська область
Зелений бір	1993	50	Полтавська область
Куквин	1982	241	Полтавська область
Кононівське	1998	35	Полтавська область
Кут	1998	38	Полтавська область
Куторжиха	1992	53	Полтавська область
Заяр'є	1992	38	Полтавська область
Безвіднянське			Полтавська область
Великий лиман	1992	96	Полтавська область
Радьки	1992	41	Полтавська область
Кобеляк	1995	156	Полтавська область
Терновий Куш	1992	303	Полтавська область
Княже	1993	23	Полтавська область

Назва	Рік сворення	Площа (га)	Область
Перевалкове	1992	112	Полтавська область
Загать	1995	149	Полтавська область
Колода	1992	139	Полтавська область
Мелюшки	1993	125	Полтавська область
Забрід	1992	228	Полтавська область
Середнє	1992	41	Полтавська область
Шпакове	1992	351	Полтавська область
Громадський плав	1993	38	Полтавська область
Масюкове	1979	180	Полтавська область
Липова дача	1992	700	Полтавська область
Яри-Загатки	1992	175	Полтавська область
Жовнінські острови	1972	534	Полтавська область
Шкурине	1992	200	Полтавська область
Бовбасівка	1993	40	Полтавська область
Сокільське	1984	243	Полтавська область
Біла шапка	1995	53	Полтавська область
Березняки	1993	162	Полтавська область
Келебердянське	1994	211	Полтавська область
Стінка	1982	75	Полтавська область
Вільшане	1979	258	Полтавська область
Піщане	1992	51	Полтавська область
Діброво-Кобрієве	1992	145	Полтавська область
Гнилуша	1992	105	Полтавська область
Яворівщина	1982	75	Полтавська область
Голотовщина	1992	108	Полтавська область
Гадяцький бір	1979	48	Полтавська область
Зіньківщина	1992	45	Полтавська область
Яри-Поруби	1979	325	Полтавська область
Торговиця	1993	136	Полтавська область
Гай-Займи	1992	114	Полтавська область
Сосновий гай	1992	46	Полтавська область
Манілове	1998	117	Полтавська область
Довжек	1992	76	Полтавська область
Крупницьке	1992	300	Полтавська область
Гринцеве	1992	39	Полтавська область
Малий лиман	1992	173	Полтавська область
Лагузин яр	1992	111	Полтавська область
Гора Красна	1991	5	Рівненська область
Космачівщина	1977	64	Рівненська область
Костянтинівське	1977	126	Рівненська область
Природні соснові насадження	1979	5	Рівненська область

Назва	Рік сворення	Площа (га)	Область
Яценькове озеро	1995	20	Рівненська область
Дубові насадження	1972	12	Рівненська область
Спасівське	1977	260	Рівненська область
Березовий гай	1993	2	Рівненська область
Дубові насадження	1991	9	Рівненська область
Дубові насадження	1993	19	Рівненська область
Дубові насадження	1972	4	Рівненська область
Гурби	1977	196	Рівненська область
Мушнянське	1979	20	Рівненська область
Франкове	1995	19	Рівненська область
Поліська діброва	1972	26	Рівненська область
Топець	1972	8	Рівненська область
Урочище Сморгівське	1991	6	Рівненська область
Урочище Сморгва	1991	5	Рівненська область
Самити	1995	3	Рівненська область
Розвилка	1977	16	Рівненська область
Діброва	1979	16	Рівненська область
Соснові насадження	1972	14	Рівненська область
Глинсько	1995	1	Рівненська область
Закопища	1995	17	Рівненська область
Соснові насадження	1972	2	Рівненська область
Урочище Сломка	1979	220	Рівненська область
Чернинський	1983	26	Рівненська область
Базальтівська дача	1972	19	Рівненська область
Урочище Пустиця	1991	4	Рівненська область
Соловейки	1995	8	Рівненська область
Соснові насадження	1993	3	Рівненська область
Дубовий гай	1993	8	Рівненська область
Золотинське	1977	12	Рівненська область
Золотолинська дача	1977	198	Рівненська область
Дубовий гай	1993	12	Рівненська область
Бірок	1977	29	Рівненська область
Базальтівська діброва	1972	21	Рівненська область
Ділянка лісу	1991	8	Рівненська область
Мостівське	1977	101	Рівненська область
Олександрівка	1977	103	Рівненська область
Язвенець	1995	10	Рівненська область
Калин	1995	16	Рівненська область
Ялинові насадження	1993	2	Рівненська область
Більське	1977	10	Рівненська область
Ділянка лісу	1972		Рівненська область

Назва	Рік сворення	Площа (га)	Область
Ділянка лісу	1991	10	Рівненська область
Урочище Покуси	1991	6	Рівненська область
Печорки	1995	7	Рівненська область
Чорний ліс	1995	3	Рівненська область
Нараїв	1977	52	Рівненська область
Озеро Воронки	1983	23	Рівненська область
Білогородське	1977	42	Рівненська область
Білогородська дача	1977	37	Рівненська область
Олександрівська дача	1977	42	Рівненська область
Віковічні дуби	1993	10	Рівненська область
Суська дача	1977	227	Рівненська область
Сосонки	1995	5	Рівненська область
Урочище Маївка	1990	15	Рівненська область
Вікові ялинові насадження	1993	4	Рівненська область
Острівні дубові насадження	1979	5	Рівненська область
Острівні вікові насадження	1972	46	Рівненська область
Сосновий ліс	1995	7	Рівненська область
Поліщукове	1995	4	Рівненська область
Урочище Любонька	1993	27	Рівненська область
Вікові соснові насадження	1993	16	Рівненська область
Букові насадження	1991	4	Рівненська область
Дубово-грабові насадження на Поліссі	1972	12	Рівненська область
Соснові насадження	1991	57	Рівненська область
Букові насадження	1993	9	Рівненська область
Урочище Кароліна	1991	4	Рівненська область
Лісонасіннева ділянка	1979	5	Рівненська область
Буковий ліс	1993	7	Рівненська область
Язвинка	1995	2	Рівненська область
Урочище Жуківське	1991	5	Рівненська область
Урочище Війницьке	1990	10	Рівненська область
Ділянка соснового лісу	1993	8	Рівненська область
Козацькі могили	1991	4	Рівненська область
Вікові дубові насадження	1993	60	Рівненська область
Урочище Берещина	1991	3	Рівненська область
Гора Цимбал	1993	9	Рівненська область
Еталонні насадження	1972	14	Рівненська область
Відпочинок	1995	2	Рівненська область
Стидинська дача	1983	412	Рівненська область
Ствига	1995	3	Рівненська область
Еталонні насадження	1972	1	Рівненська область
Еталонні насадження	1972	3	Рівненська область

Назва	Рік сворення	Площа (га)	Область
Еталонні соснові насадження	1979	5	Рівненська область
Сосново-дубові насадження	1972	7	Рівненська область
Вичівський	1977	95	Рівненська область
Захаревська дача	1970	34	Сумська область
Прудисанська дача	1970	4	Сумська область
Драгомирівщина	1972	7	Сумська область
Ділянка лісу	1970	3	Сумська область
Сумська діброва	2000	22	Сумська область
Литовський бір	1972	914	Сумська область
Білогриве	1984	18	Сумська область
Ділянка лісу	1970	12	Сумська область
Липова алея	1970	6	Сумська область
Ділянка лісу	1970	5	Сумська область
Нескучанська дача	1970	6	Сумська область
Ділянка лісу	1970	20	Сумська область
Ділянка лісу	1970	2	Сумська область
Веселе	1970	36	Сумська область
Туранівська дача	1970	7	Сумська область
Кремлянська дача	1970	11	Сумська область
Красне	1970	16	Сумська область
Підівочко-Чуйківська дача	1970	25	Сумська область
Тіпка	1970	7	Сумська область
Ділянка лісу	2000	5	Сумська область
Ділянка лісу	1970	12	Сумська область
Свеська дача	1970	12	Сумська область
Ділянка лісу під Краснопіллям	1970	18	Сумська область
Сосняк	1980	243	Сумська область
Макове	1970	16	Сумська область
Залугове	1970	4	Сумська область
Ділянка лісу-2	1970	5	Сумська область
Глибнянське	1995	51	Сумська область
Бобрів гай	1990	43	Тернопільська область
Хрещатико-Звєнчинське	1984	25	Тернопільська область
Долинянське	1983	1	Тернопільська область
Березина	1983	21	Тернопільська область
Каленикові гори	1983	18	Тернопільська область
Васильківці	1987	394	Тернопільська область
Миколаївські насадження	1984	248	Харківська область
Бір	1984	734	Харківська область
Пивне	1984	142	Харківська область
Довжик	1984	41 786	Харківська область

Назва	Рік сворення	Площа (га)	Область
Дегтярне	1984	179	Харківська область
Божкове	1984	79	Харківська область
Стояни	1983	15	Херсонська область
Новодмитрівський ліс	1983	23	Херсонська область
Недогірський ліс	1983	216	Херсонська область
Цюрупинський сосновий ліс	1972	290	Херсонська область
Старозбур'ївський акацієвий ліс	1972	14	Херсонська область
Архангельський ліс	1964	30	Херсонська область
Малокаховський бір	1979	177	Херсонська область
Летючі піски	1964	110	Херсонська область
Урочище Агайманське	1983	25	Херсонська область
Голопристанський акацієвий ліс	1972	42	Херсонська область
Козачки	1982	28	Хмельницька область
Скеля	1989	23	Хмельницька область
Морозівське	1993	10	Хмельницька область
Грабарка	1982	8	Хмельницька область
Круглик	1993	90	Хмельницька область
Адамове займище	2000	7	Хмельницька область
Липник	1994	60	Хмельницька область
Гайок	1992	30	Хмельницька область
Радіснянське	1994	38	Хмельницька область
Березина	1977	407	Хмельницька область
Вільшана	1998	26	Хмельницька область
Радосівське	1993	61	Хмельницька область
Корнаківський ліс	1982	125	Хмельницька область
Михайлівецьке	1990	253	Хмельницька область
Козацький яр	1994	8	Хмельницька область
Запуск	1993	6	Хмельницька область
Григорівські горби	1979	5	Черкаська область
Наливайкове	1972	5	Черкаська область
Олеськове урочище	2000	4	Черкаська область
Малий курган	1979	2	Черкаська область
Майчина гора	1979	5	Черкаська область
Стінка	2000	80	Черкаська область
Лупинин яр	1979	3	Черкаська область
Комарів яр	1998	10	Черкаська область
Урочище Великий ліс	1990	16	Черкаська область
Карапиші	1979	2	Черкаська область
Канівські гори	1979	42	Черкаська область
Згар-Гришківське	1972	94	Черкаська область
Хвилінка	1972	74	Черкаська область

Назва	Рік сворення	Площа (га)	Область
Плосково-Зуєво	1976	116	Черкаська область
Діброва Ф.І.Дубковецького	1975	30	Черкаська область
Цареві яри	1998	50	Черкаська область
Довжик	1998	20	Черкаська область
Мушина гора	1979	5	Черкаська область
Дар'ївське	1976	73	Черкаська область
Монастирок	1975	3	Черкаська область
Південне Таганчанське	1976	1 173	Черкаська область
Південно-східне Таганчанське	1976	235	Черкаська область
Горіхова діброва	2000	4	Черкаська область
Шаєва гора	2000	24	Черкаська область
Герман	1993	240	Черкаська область
Гатки	2000	2	Черкаська область
Ганзик	2000	4	Черкаська область
Юрова гора	1975	149	Черкаська область
Вергунове	2000	86	Черкаська область
Великі валки	1979	3	Черкаська область
Бурти	1998	2	Черкаська область
Яремина гора	1979	2	Черкаська область
Берези	2000	28	Черкаська область
Різаний яр	1976	238	Черкаська область
Романове	2000	3	Черкаська область
Баня	2000	2	Черкаська область
Бакаївське	1976	367	Черкаська область
Атаманський парк	1972	397	Черкаська область
Іванівське	2000	2	Черкаська область
Мирів	1984	11	Чернівецька область
Мартинівське	1979	26	Чернівецька область
Квітка	1984	7	Чернівецька область
Зруб	1984	9	Чернівецька область
Маловатий	1984	26	Чернівецька область
Горянка	1984	15	Чернівецька область
Луківка	1984	15	Чернівецька область
Глинище	1984	30	Чернівецька область
Лаура	1984	26	Чернівецька область
Ділянка рідкісних рослин	1984	10	Чернівецька область
Ділянка пралісу	1984	10	Чернівецька область
Гайок	1984	62	Чернівецька область
Гай красуні	1984	12	Чернівецька область
Вісім берек	1984	8	Чернівецька область
Ділянка пралісу	1984	11	Чернівецька область

Назва	Рік сворення	Площа (га)	Область
Павлюково	1994	261	Чернівецька область
Товарниця	1984	15	Чернівецька область
Бучок	1984	26	Чернівецька область
Дунавець	1991	41	Чернівецька область
Буковий праліс	1984	27	Чернівецька область
Буковий праліс	1984	33	Чернівецька область
Бугаєць	1984	12	Чернівецька область
Дубівка	1984	9	Чернівецька область
Дубовий праліс	1984	12	Чернівецька область
Дубовий праліс	1984	13	Чернівецька область
Рукав	1984	30	Чернівецька область
Ярок	1984	7	Чернівецька область
Реліктова бучина	1984	60	Чернівецька область
Рибне	1984	10	Чернівецька область
Ринва	1984	33	Чернівецька область
Праліс ясена звичайного	1984	6	Чернівецька область
Берда	1984	15	Чернівецька область
Кривка	1984	13	Чернівецька область
Кривка	1984	21	Чернівецька область
Деревниця	1984	98	Чернівецька область
Коцюба	1984	20	Чернівецька область
Чемернарське	1984	9	Чернівецька область
Полковниця	1964	16	Чернігівська область
Івківці	1975	72	Чернігівська область
Базарна роща	1964	143	Чернігівська область
Лозовиця	1964	80	Чернігівська область
Червоний борок	2000	144	Чернігівська область
Ветхе	1964	46	Чернігівська область
Нова зимниця	1964	635	Чернігівська область
Копачівська дача	1964	248	Чернігівська область
Присторонська дача	1991	553	Чернігівська область
Пролетарський гай	1958	44	Чернігівська область
Дубча	1984	109	Чернігівська область
Базарщина	1964	251	Чернігівська область
Псьолів острів	1964	119	Чернігівська область
Бобровицьке	1964	224	Чернігівська область
Коропський бір	1991	416	Чернігівська область
Луциків гай	1964	136	Чернігівська область
Качина долина	1964	109	Чернігівська область
Корюківський ліс	1975	76	Чернігівська область
Микитівщина	1984	346	Чернігівська область

Назва	Рік сворення	Площа (га)	Область
Корюківський лісопарк	1964	53	Чернігівська область
Миничін ріг	1964	190	Чернігівська область
Кістерська дача	1972	708	Чернігівська область
Діброва	1964	48	Чернігівська область
Єлінський ліс	1958	100	Чернігівська область
В'юнище	1982	990	Чернігівська область
Борисоглібське	2000	1 132	Чернігівська область
Щорський ліс	1972	229	Чернігівська область
Урочище Макошине	1975	126	Чернігівська область
Красний хутір	1975	67	Чернігівська область
Дідове	1958	57	Чернігівська область
Мороги	1984	255	Чернігівська область
Довга Рудня	1964	462	Чернігівська область
Гніздищанська дача	2001	2 209	Чернігівська область
Голеньове	1958	102	Чернігівська область
Радомська дача	2001	2 318	Чернігівська область
Шубинські дачі	1975	101	Чернігівська область
Три ярки	1975	83	Чернігівська область
Паньківський ліс	1999	207	Чернігівська область
Торчин	1964	308	Чернігівська область
Волноша	1984	138	Чернігівська область
Вороб'ївське	1984	356	Чернігівська область
Софіївка	1972	25	Чернігівська область
Руднянське	1991	645	Чернігівська область
Стольніське	2000	1 075	Чернігівська область
Холминська дача	1975	25	Чернігівська область
Чернещина	2000	271	Чернігівська область
Чернещина	1966	134	Чернігівська область
Калачівська дача	1984	61	Чернігівська область
Лисуха	1964	231	Чернігівська область
Бирине	1964	486	Чернігівська область
Наумівський ліс	1975	21	Чернігівська область
Чамарове	2001	573	Чернігівська область
Котелець	1988	7	Івано-Франківська область
Рогози	1988	44	Івано-Франківська область
Рогози	1980	43	Івано-Франківська область
Розточанська	1996	6	Івано-Франківська область
Рихів потік	1983	7	Івано-Франківська область
Рибне	1983	53	Івано-Франківська область
Рахиня	1972	10	Івано-Франківська область
Русівське	1983	3	Івано-Франківська область

Назва	Рік сворення	Площа (га)	Область
Райфаловець	1988	133	Івано-Франківська область
Салатрук	1988	204	Івано-Франківська область
Пісок	1988	24	Івано-Франківська область
Пійлівське	1983	8	Івано-Франківська область
Підрокита	1988	34	Івано-Франківська область
Підліс	1996	11	Івано-Франківська область
Піддовга	1983	2	Івано-Франківська область
Піддовга	1983	4	Івано-Франківська область
Піддовга	1983	1	Івано-Франківська область
Сивуля	1979	17	Івано-Франківська область
Під посадкою	1983	1	Івано-Франківська область
Сигольський	1980	46	Івано-Франківська область
Під горою	1983	3	Івано-Франківська область
Синячки	1979	39	Івано-Франківська область
Під горою	1983	2	Івано-Франківська область
Під гаєм	1983	3	Івано-Франківська область
Прочерть	1980	35	Івано-Франківська область
Прелучний	1988	4	Івано-Франківська область
Попове болото	1993	1	Івано-Франківська область
Скриповатий	1980	15	Івано-Франківська область
Слобушниця	1988	16	Івано-Франківська область
Соболь	1993	19	Івано-Франківська область
Полянський	1988	29	Івано-Франківська область
Погар	1988	52	Івано-Франківська область
Плоски	1983	7	Івано-Франківська область
Плоски	1983	2	Івано-Франківська область
Печірки	1983	3	Івано-Франківська область
Пересліп	1988	13	Івано-Франківська область
Панський луг	1983	2	Івано-Франківська область
Панський луг	1983	4	Івано-Франківська область
Осоки	1983	2	Івано-Франківська область
Олійнички	1983	3	Івано-Франківська область
Олійнички	1983	1	Івано-Франківська область
Окопи	1988	14	Івано-Франківська область
Облоги	1983	9	Івано-Франківська область
Нягра	1988	47	Івано-Франківська область
Нижче Гологір	1983	1	Івано-Франківська область
Надіїв	1979	19	Івано-Франківська область
Над станами	1983	3	Івано-Франківська область
Міжгір'я	1980	539	Івано-Франківська область
Спалений дуб	1988	22	Івано-Франківська область

Назва	Рік сворення	Площа (га)	Область
Мшана	1988	7	Івано-Франківська область
Стайки	1976	16	Івано-Франківська область
Станіславівка	1984	12	Івано-Франківська область
Мар'яникове	1983	4	Івано-Франківська область
Мар'яникове	1983	1	Івано-Франківська область
Малево	1988	12	Івано-Франківська область
Малево	1993	14	Івано-Франківська область
Максимець	1988	8	Івано-Франківська область
Макогінка	1979	26	Івано-Франківська область
Магура	1979	13	Івано-Франківська область
Магура	1993	9	Івано-Франківська область
Люблінєць	1996	617	Івано-Франківська область
Лужки	1988	5	Івано-Франківська область
Лужки	1988	24	Івано-Франківська область
Лопушна	1988	18	Івано-Франківська область
Сілецьке	1983	10	Івано-Франківська область
Сіножаті	1983	2	Івано-Франківська область
Лисяче царство	1993	2	Івано-Франківська область
Сітний	1988	5	Івано-Франківська область
Січка	1988	22	Івано-Франківська область
Липівка-Дубшара	1988	41	Івано-Франківська область
Липовий гай-2	1993	38	Івано-Франківська область
Танява	1988	29	Івано-Франківська область
Танява	1988	7	Івано-Франківська область
Тарасівка	1996	56	Івано-Франківська область
Липовий гай-1	1993	24	Івано-Франківська область
Левущик	1988	8	Івано-Франківська область
Левущик	1988	14	Івано-Франківська область
Кіпча	1972	6	Івано-Франківська область
Ксьонзька поляна	1993	9	Івано-Франківська область
Кропивник	1988	15	Івано-Франківська область
Товстий	1988	45	Івано-Франківська область
Толока	1983	7	Івано-Франківська область
Кропивник	1988	9	Івано-Франківська область
Кропивець	1976	3	Івано-Франківська область
Кринички	1983	1	Івано-Франківська область
Торфовище	1983	4	Івано-Франківська область
Крикливське	1983	8	Івано-Франківська область
Крижовате	1983	2	Івано-Франківська область
Крижовате	1983	14	Івано-Франківська область
Розсіч	1988	21	Івано-Франківська область

Назва	Рік сворення	Площа (га)	Область
Тусули	1999	590	Івано-Франківська область
Кормовий дворик	1983	1	Івано-Франківська область
Копівчанка	1983	3	Івано-Франківська область
Комарники	1988	35	Івано-Франківська область
Коло кринички	1983	2	Івано-Франківська область
Козарівський	1983	18	Івано-Франківська область
Козарівське	1983	26	Івано-Франківська область
Козарівське	1983	18	Івано-Франківська область
Козарка-нова	1988	19	Івано-Франківська область
Кливчуки	1983	3	Івано-Франківська область
Клива	1980	9	Івано-Франківська область
Кичера	1988	9	Івано-Франківська область
Кип'ячка	1993	6	Івано-Франківська область
Кам'янище	1988	49	Івано-Франківська область
Зброди	1983	3	Івано-Франківська область
Заріччя	1988	2	Івано-Франківська область
Заболотня	1983	1	Івано-Франківська область
За Тишківцями	1983	1	Івано-Франківська область
За Прутом	1983	4	Івано-Франківська область
Фарфанянка	1988	8	Івано-Франківська область
За містком	1983	4	Івано-Франківська область
За лазами	1983	2	Івано-Франківська область
За дорогою	1983	3	Івано-Франківська область
За дорогою	1983	1	Івано-Франківська область
За Даличівкою	1993	20	Івано-Франківська область
За горбом	1983	1	Івано-Франківська область
Хотимир	1984	16	Івано-Франківська область
Хотимирське	1983	6	Івано-Франківська область
Журавенківське	1983	21	Івано-Франківська область
Хрипелівець	1988	75	Івано-Франківська область
Ельми	1988	6	Івано-Франківська область
Дубове	1988	13	Івано-Франківська область
Цовдри	1993	8	Івано-Франківська область
Дубки	1993	11	Івано-Франківська область
Дрестунка	1988	27	Івано-Франківська область
Дошанка	1988	36	Івано-Франківська область
Долішнє	1983	6	Івано-Франківська область
Дебриця	1972	38	Івано-Франківська область
Дебриця	1988	14	Івано-Франківська область
Червоні береги	1996	3	Івано-Франківська область
Гуки	1980	14	Івано-Франківська область

Назва	Рік сворення	Площа (га)	Область
Гропинець	1988	50	Івано-Франківська область
Григітлива	1988	20	Івано-Франківська область
Чимшори	1976	13	Івано-Франківська область
Гречакова долина	1983	8	Івано-Франківська область
Чорна сигла	1997	397	Івано-Франківська область
Чорненьке	1993	18	Івано-Франківська область
Чорненьке	1988	20	Івано-Франківська область
Грегiт	1988	29	Івано-Франківська область
Чорний потік	1988	3	Івано-Франківська область
Чорняве	1983	12	Івано-Франківська область
Чута	1988	9	Івано-Франківська область
Грабарка	1983	10	Івано-Франківська область
Гостилів	1983	23	Івано-Франківська область
Городище	1993	24	Івано-Франківська область
Горган	1980	48	Івано-Франківська область
Гнилище	1983	2	Івано-Франківська область
Шепарівський ліс	1972	37	Івано-Франківська область
Глибокий	1988	16	Івано-Франківська область
Гиджак	1988	13	Івано-Франківська область
Гиджак	1988	21	Івано-Франківська область
Шкітяк	1983	16	Івано-Франківська область
Гатчин звiр	1988	57	Івано-Франківська область
Водичний	1988	7	Івано-Франківська область
Водичний	1988	21	Івано-Франківська область
Водички	1983	1	Івано-Франківська область
Вовули	1988	7	Івано-Франківська область
Висока Могилка	1983	2	Івано-Франківська область
Явороватий	1979	21	Івано-Франківська область
Вижний кедринeць	1979	10	Івано-Франківська область
Біля нафтобази	1983	1	Івано-Франківська область
Біля Маська	1983	5	Івано-Франківська область
Букове	1993	62	Івано-Франківська область
Братковець	1993	27	Івано-Франківська область
Яла	1988	7	Івано-Франківська область
Боярське	1980	14	Івано-Франківська область
Блудний ґрунь	1980	29	Івано-Франківська область
Бистрий	1993	187	Івано-Франківська область
Березина	1983	7	Івано-Франківська область
Бережниця	1988	1	Івано-Франківська область
Береги	1996	3	Івано-Франківська область
Ясені	1980	53	Івано-Франківська область

Назва	Рік створення	Площа (га)	Область
Ясенівчик	1988	23	Івано-Франківська область
Басарабка	1984	18	Івано-Франківська область
Багно	1983	15	Івано-Франківська область
Бабчиха	1983	31	Івано-Франківська область
Аршиця	1979	205	Івано-Франківська область
Левущик	1988	11	Івано-Франківська область

Додаток Б. Природні резервати Харківської області

Назва об'єкта	Тип, категорія, значення	Площа, га	Рік створення	Розташування
Байрак	Заказник ботанічний місцевого значення	1	1984	Балаклійський
Борисоглібський	Заказник ботанічний місцевого значення	2,9	1998	Балаклійський
Ковиловий	Заказник ботанічний місцевого значення	3	1991	Балаклійський
Нурівський	Заказник ботанічний місцевого значення	36,6	2002	Балаклійський
Сербівський	Заказник ботанічний місцевого значення	2	1984	Балаклійський
Протопопівський	Заказник геологічний місцевого значення	14,6	1998	Балаклійський
Бойневе	Заказник ентомологічний місцевого значення	17,3	1984	Балаклійський
Рибчине	Заказник ентомологічний місцевого значення	9,4	1984	Балаклійський
Лиман	Заказник загальнозоологічний місцевого значення	131,2	1993	Балаклійський
Крейдянська лісова дача	Заказник ландшафтний місцевого значення	1477,7	2001	Балаклійський
Савинська лісова дача	Заказник ландшафтний місцевого значення	1711	1996	Балаклійський
Бір	Заповідне урочище	734	1984	Балаклійський
Ізюмська лука	Регіональний ландшафтний парк	2560	2003	Балаклійський
Сіверськодонецький	Регіональний ландшафтний парк	2200	2010	Балаклійський
Данилівський	Заказник ботанічний місцевого значення	20,5	2002	Барвінківський
Мар'ївський	Заказник ботанічний місцевого значення	8,8	2009	Барвінківський
Дмитрівський	Заказник гідрологічний місцевого значення	39,7	2009	Барвінківський
Красногірський	Заказник ентомологічний місцевого значення	2,5	1984	Барвінківський

Назва об'єкта	Тип, категорія, значення	Площа, га	Рік створення	Розташування
Чабанне	Заказник ентомологічний місцевого значення	5	1984	Барвінківський
Новодмитрівський	Заказник ландшафтний місцевого значення	209,2	2002	Барвінківський
Бритаї	Заказник орнітологічний місцевого значення	158	1992	Барвінківський
Куплеватське	Заказник орнітологічний місцевого значення	40	1992	Барвінківський
Семенівський	Заказник гідрологічний місцевого значення	185,6	1998	Барвінківський та Близнюківський
Бурбулатівський	Заказник ботанічний місцевого значення	99,1	1998	Близнюківський
Варварівський	Заказник ентомологічний місцевого значення	3	1984	Близнюківський
Добровільський	Заказник ентомологічний місцевого значення	5	1984	Близнюківський
Острівцанський	Заказник ентомологічний місцевого значення	5	1984	Близнюківський
Гутянський	Заказник ботанічний місцевого значення	134	1984	Богодухівський
Шарівський	Заказник ботанічний місцевого значення	146	1984	Богодухівський
Степовий	Заказник ентомологічний місцевого значення	5	1984	Богодухівський
Шейчина балка	Заказник ентомологічний місцевого значення	4	1984	Богодухівський
Джерельне	Заказник загальнозоологічний місцевого значення	21	1998	Богодухівський
Гутянський дуб-велетень	Пам'ятка природи ботанічна місцевого значення	0,1	1984	Богодухівський
Полянський дуб-велетень	Пам'ятка природи ботанічна місцевого значення	0,1	1984	Богодухівський
Шарівський	Парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва	39,3	початок XVIII ст., у	Богодухівський

Назва об'єкта	Тип, категорія, значення	Площа, га	Рік створення	Розташування
	загальнодержавного значення		фонді з 1960	
Борівський	Заказник ботанічний місцевого значення	18	1984	Борівський
Підлиманський	Заказник гідрологічний місцевого значення	43,1	1999	Борівський
Нижнє-Журавський	Заказник ентомологічний місцевого значення	3	1984	Борівський
Новоплатонівський	Заказник ентомологічний місцевого значення	4	1984	Борівський
Іллюхівський	Заказник гідрологічний місцевого значення	110	1998	Валківський
Коломачки	Заказник гідрологічний місцевого значення	68,7	2001	Валківський
Мерчицький	Заказник гідрологічний місцевого значення	37	1998	Валківський
Каніцевський	Заказник ентомологічний місцевого значення	5	1984	Валківський
Савранський	Заказник ентомологічний місцевого значення	5	1984	Валківський
Ханделіївський	Заказник ентомологічний місцевого значення	5	1984	Валківський
Довжик	Заповідне урочище	27,5	1984	Валківський
Дуб-велетень № 1	Пам'ятка природи ботанічна місцевого значення	0,1	1984	Валківський
Дуб-велетень № 2	Пам'ятка природи ботанічна місцевого значення	0,1	1984	Валківський
Дуб-велетень № 3	Пам'ятка природи ботанічна місцевого значення	0,1	1984	Валківський
Дуб-велетень № 4	Пам'ятка природи ботанічна місцевого значення	0,1	1984	Валківський
Дуб-велетень № 5	Пам'ятка природи ботанічна місцевого значення	0,1	1984	Валківський
Старомерчицький	Парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва загальнодержавного значення	69	початок XVIII ст., у фонді з 1990	Валківський

Назва об'єкта	Тип, категорія, значення	Площа, га	Рік створення	Розташування
Литвинівка	Парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва місцевого значення	10,8	1984	Валківський
Артільнецький	Заказник ботанічний місцевого значення	167,8	2002	Великобурлуцький
Зелений гай	Заказник ботанічний місцевого значення	20	2009	Великобурлуцький
Міловський	Заказник ботанічний місцевого значення	38,7	2002	Великобурлуцький
Гнилицький	Заказник гідрологічний місцевого значення	175,8	1999	Великобурлуцький
Малобурлуцький	Заказник гідрологічний місцевого значення	50	1998	Великобурлуцький
Вовчий яр	Заказник ентомологічний місцевого значення	5	1984	Великобурлуцький
Мерешкувата дача	Заказник ентомологічний місцевого значення	2	1984	Великобурлуцький
Бурлуцький	Заказник загальнозоологічний загальнодержавного значення	326	1977	Великобурлуцький
Катеринівський	Заказник загальнозоологічний загальнодержавного значення	527	1997	Великобурлуцький
Божкове	Заповідне урочище	79	1984	Великобурлуцький
Дегтярне	Заповідне урочище	179	1984	Великобурлуцький
Неруб	Пам'ятка природи ботанічна місцевого значення	6,2	1984	Великобурлуцький
Великобурлуцький степ	Регіональний ландшафтний парк	2042,6	2000	Великобурлуцький
Вовчанський	Заказник ботанічний загальнодержавного значення	185	1994	Вовчанський
Радянський	Заказник гідрологічний місцевого значення	497,3	2009	Вовчанський
Василівський	Заказник ентомологічний місцевого значення	5,5	1984	Вовчанський
Новодонівський	Заказник ландшафтний місцевого значення	197	2002	Вовчанський

Назва об'єкта	Тип, категорія, значення	Площа, га	Рік створення	Розташування
Сіверськодонецький	Заказник ландшафтний місцевого значення	2531	2001	Вовчанський
Соколята	Заказник ландшафтний місцевого значення	501	1992	Вовчанський
Великий ліс	Заказник лісовий місцевого значення	58	1984	Вовчанський
Старосалтівський	Заказник лісовий місцевого значення	347,4	2005	Вовчанський
Пивне	Заповідне урочище	142	1984	Вовчанський
Холодноярське	Заповідне урочище	10	2005	Вовчанський
Дворубчине	Заказник ботанічний місцевого значення	68	1984	Дворічанський
Колодязнянський	Заказник ботанічний місцевого значення	94,5	2002	Дворічанський
Коновалове	Заказник ботанічний місцевого значення	25	1984	Дворічанський
Конопляне	Заказник ботанічний місцевого значення	315,9	1998	Дворічанський
Коробочкине	Заказник ботанічний місцевого значення	29,1	1984	Дворічанський
Крейдяний	Заказник ботанічний місцевого значення	36,9	1984	Дворічанський
Озерний	Заказник ботанічний місцевого значення	44	1984	Дворічанський
Червоний	Заказник ботанічний місцевого значення	49,8	1984	Дворічанський
Криничанський	Заказник ентомологічний місцевого значення	18	1984	Дворічанський
Осинник	Заказник ентомологічний місцевого значення	20	1984	Дворічанський
Осоківський	Заказник ентомологічний місцевого значення	25	1984	Дворічанський
Піщаний	Заказник ентомологічний місцевого значення	15	1984	Дворічанський
Строївський	Заказник ентомологічний місцевого значення	28	1984	Дворічанський
Дворічанський	Національний природний парк	3131,2	2009	Дворічанський
Новоєгорівська	Пам'ятка природи ботанічна місцевого значення	2,5	1984	Дворічанський
Верхньобишкінський	Заказник ботанічний місцевого значення	138,8	1998	Дергачівський

Назва об'єкта	Тип, категорія, значення	Площа, га	Рік створення	Розташування
Личане	Заказник ботанічний місцевого значення	36	1996	Дергачівський
Слатінський	Заказник ботанічний місцевого значення	18,9	2001	Дергачівський
Великоярузький	Заказник ентомологічний місцевого значення	56	1998	Дергачівський
Кущувате	Заказник ентомологічний місцевого значення	5,6	1984	Дергачівський
Старий сад	Заказник ентомологічний місцевого значення	5	1984	Дергачівський
Лозовеньківський	Заказник лісовий місцевого значення	50,5	1996	Дергачівський
Пересічанський дуб	Пам'ятка природи ботанічна місцевого значення	0,1	1984	Дергачівський
Південне	Пам'ятка природи ботанічна місцевого значення	14,7	2001	Дергачівський
Мохувате болото	Пам'ятка природи гідрологічна місцевого значення	1,7	1984	Дергачівський
Вільхова балка	Регіональний ландшафтний парк	465,5	2009	Дергачівський
Орільський	Заказник гідрологічний місцевого значення	196	2001	Зачепилівський
Ульянівський	Заказник ентомологічний місцевого значення	8,4	1984	Зачепилівський
Шевченків яр	Заказник ентомологічний місцевого значення	10,1	1993	Зачепилівський
Російський Орчик	Заказник загальнозоологічний місцевого значення	1006	1984	Зачепилівський
Займанський	Заказник орнітологічний місцевого значення	157,1	2001	Зачепилівський
Озеро Борове	Заказник ботанічний місцевого значення	25,1	2003	Зміївський
Цикалове	Заказник ботанічний місцевого значення	10	1984	Зміївський
Кукилівський	Заказник ентомологічний місцевого значення	5	1984	Зміївський
Прогін	Заказник ентомологічний місцевого значення	6	1984	Зміївський
Роздольний	Заказник ентомологічний місцевого значення	5	1984	Зміївський

Назва об'єкта	Тип, категорія, значення	Площа, га	Рік створення	Розташування
Гомільшанська лісова дача	Заказник ландшафтний місцевого значення	1062	1984	Зміївський
Мохначанський	Заказник лісовий місцевого значення	104,9	1984	Зміївський
Середньодонецький	Заказник лісовий місцевого значення	1389	2001	Зміївський
Скрипаївський	Заказник лісовий місцевого значення	27,3	1984	Зміївський
Гомільшанські ліси	Національний природний парк	14314,8	2004	Зміївський, Первомайський
Рогозянський	Заказник гідрологічний місцевого значення	40	1999	Золочівський
Удянський	Заказник ентомологічний місцевого значення	3	1984	Золочівський
Чорноглазівський	Заказник ентомологічний місцевого значення	2,9	1984	Золочівський
П'ять братів	Пам'ятка природи ботанічна місцевого значення	0,15	1984	Золочівський
Скорики	Пам'ятка природи ботанічна місцевого значення	5	1984	Золочівський
Бугаївський	Заказник ботанічний місцевого значення	47	1984	Ізюмський
Караван	Заказник ботанічний місцевого значення	308	1991	Ізюмський
Запилювач	Заказник ентомологічний місцевого значення	5	1984	Ізюмський
Круглий	Заказник ентомологічний місцевого значення	3,7	1984	Ізюмський
Ізюмська дача	Пам'ятка природи ботанічна місцевого значення	30	1984	Ізюмський
Красношахтарська	Пам'ятка природи ботанічна місцевого значення	71,9	1984	Ізюмський
Петрівський дуб-велетен	Пам'ятка природи ботанічна місцевого значення	0,1	1984	Ізюмський
Пісківська	Пам'ятка природи ботанічна місцевого значення	0,1	1984	Ізюмський

Назва об'єкта	Тип, категорія, значення	Площа, га	Рік створення	Розташування
Гора Крем'янець	Пам'ятка природи комплексна місцевого значення	176	1984	Ізюмський
Ковиловий	Заказник ботанічний місцевого значення	136,4	1993	Кегичівський
Олександрівський	Заказник ботанічний місцевого значення	170	2001	Кегичівський
Коханівський	Заказник гідрологічний місцевого значення	110,6	1999	Кегичівський
Бесарабівський	Заказник ентомологічний місцевого значення	5,6	1984	Кегичівський
Вшивий	Заказник ентомологічний місцевого значення	5,8	1984	Кегичівський
Павлівський	Заказник ландшафтний місцевого значення	108,5	2001	Кегичівський
Гришкове	Заказник ботанічний місцевого значення	30	1995	Коломацький
Гуртовівка	Пам'ятка природи ботанічна місцевого значення	2	1995	Коломацький
Гірчаківський	Заказник ентомологічний місцевого значення	5	1993	Красноградський
Ленінський	Заказник ентомологічний місцевого значення	2	1984	Красноградський
Мокрянський	Заказник ентомологічний місцевого значення	3	1984	Красноградський
Мартинівський	Заказник орнітологічний місцевого значення	160	1993	Красноградський
Капранський	Заказник ботанічний місцевого значення	74,9	2009	Краснокутський
Мурафський	Заказник ботанічний місцевого значення	223	1984	Краснокутський
Чернецьинський	Заказник гідрологічний місцевого значення	6,9	2009	Краснокутський
В'язівський	Заказник ентомологічний місцевого значення	20,6	2009	Краснокутський
Гаркавецький	Заказник ентомологічний місцевого значення	8,9	2009	Краснокутський
Краснокутський	Заказник ентомологічний місцевого значення	4	1984	Краснокутський
Оберіг	Заказник загальнозоологічний місцевого значення	84,2	2001	Краснокутський

Назва об'єкта	Тип, категорія, значення	Площа, га	Рік створення	Розташування
Володимирівська дача	Заказник лісовий місцевого значення	699	2003	Краснокутський
Слобожанський	Національний природний парк	5244	2009	Краснокутський
Дуб Петра I	Пам'ятка природи ботанічна місцевого значення	0,1	1984	Краснокутський
Козіївська № 1	Пам'ятка природи ботанічна місцевого значення	4,2	1984	Краснокутський
Козіївська № 2	Пам'ятка природи ботанічна місцевого значення	3,9	1984	Краснокутський
Мурафська дача	Пам'ятка природи ботанічна місцевого значення	5,2	1984	Краснокутський
Любівська	Пам'ятка природи гідрологічна місцевого значення	5,8	2003	Краснокутський
Мурафа	Пам'ятка природи гідрологічна місцевого значення	0,6	1984	Краснокутський
Краснокутський	Парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва загальнодержавного значення	13,6	1809, в фонді з 1990	Краснокутський
Наталіївський	Парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва загальнодержавного значення	48	кінець XVIII ст., у фонді з 1990	Краснокутський
Куп'янський	Заказник ботанічний місцевого значення	57	1984	Куп'янський
Миколаївський	Заказник ботанічний місцевого значення	17,6	2002	Куп'янський
Цибівський	Заказник ботанічний місцевого значення	68	2002	Куп'янський
Стінки	Заказник ентомологічний місцевого значення	7	1984	Куп'янський
Новомиколаївський	Заказник ботанічний місцевого значення	47,7 23	1993	Куп'янський та Шевченківський
Балка Михайлівська	Заказник ботанічний місцевого значення	42	1995	Лозівський
Гора Городовище	Заказник ботанічний місцевого значення	7	1995	Лозівський

Назва об'єкта	Тип, категорія, значення	Площа, га	Рік створення	Розташування
Мальцівський	Заказник ботанічний місцевого значення	8,3	1993	Лозівський
Берестовий	Заказник ентомологічний місцевого значення	3	1984	Лозівський
Михайлівський	Заказник ентомологічний місцевого значення	3	1984	Лозівський
Лозівський	Заказник загальнозоологічний місцевого значення	50	1993	Лозівський
Пташиний	Заказник орнітологічний місцевого значення	2	2005	Лозівський
Юннатівська	Пам'ятка природи комплексна місцевого значення	0,3	1998	м. Балаклія
Дружба	Дендрологічний парку місцевого значення	51,5	2000	м. Лозова
Крюківський гідрологічний заказник	Заказник гідрологічний місцевого значення	39,3	2005	м. Харків
Григорівський бір	Заказник лісовий місцевого значення	76	1999	м. Харків
Харківський зоологічний парк	Зоологічний парк загальнодержавного значення	14,9	1895, у фонді з 1993	м. Харків
Будинок учених	Пам'ятка природи ботанічна місцевого значення	0,1	1984	м. Харків
Дерева Гінго	Пам'ятка природи ботанічна місцевого значення	0,1	1984	м. Харків
Дуб Бабушкін	Пам'ятка природи ботанічна місцевого значення	0,1	1984	м. Харків
Залютинська	Пам'ятка природи ботанічна місцевого значення	3	1999	м. Харків
Інститутська (пам'ятка природи)	Пам'ятка природи ботанічна місцевого значення	0,35	1984	м. Харків
Помірки	Пам'ятка природи ботанічна місцевого значення	120,4	1972	м. Харків
Пушкінська	Пам'ятка природи ботанічна місцевого значення	0,2	1984	м. Харків

Назва об'єкта	Тип, категорія, значення	Площа, га	Рік створення	Розташування
Сад ім. Т. Г. Шевченка	Пам'ятка природи ботанічна місцевого значення	0,8	1984	м. Харків
Сокольники-Помірки	Пам'ятка природи ботанічна місцевого значення	163,1	1972	м. Харків
Чорноглазівська	Пам'ятка природи ботанічна місцевого значення	0,2	1984	м. Харків
Чорноглазівські дуби	Пам'ятка природи ботанічна місцевого значення	0,2	1984	м. Харків
Ботанічний сад ХНУ ім. В.Н.Каразіна	Ботанічний сад загальнодержавного значення	41,9	1804, в фонді з 1998	м.Харків
Балки	Заказник ентомологічний місцевого значення	5	1984	Нововодолазький
Вінники	Заказник ентомологічний місцевого значення	7,5	1984	Нововодолазький
Мирчакова балка	Заказник ентомологічний місцевого значення	6,1	1993	Нововодолазький
Пересіл	Заказник ентомологічний місцевого значення	12,2	1984	Нововодолазький
Івани	Заказник орнітологічний місцевого значення	128,6	1993	Нововодолазький
Чаплі	Заказник орнітологічний місцевого значення	142,2	1993	Нововодолазький
Берестовий	Заказник гідрологічний місцевого значення	87,5	1998	Нововодолазький, Зміївський
Берецький	Заказник ботанічний місцевого значення	74,7	1998	Первомайський
Єфремівський	Заказник гідрологічний місцевого значення	28	1998	Первомайський
Орільський	Заказник ентомологічний місцевого значення	5	1984	Первомайський
Парижанський	Заказник ентомологічний місцевого значення	5	1984	Первомайський
Київський	Заказник ботанічний місцевого значення	65	1998	Печенізький
Печенізька лісова дача	Заказник ландшафтний місцевого значення	5298,8	1984	Печенізький
Печенізький	Заказник ландшафтний місцевого значення	365,7	2001	Печенізький

Назва об'єкта	Тип, категорія, значення	Площа, га	Рік створення	Розташування
Кулаківський	Заказник лісовий місцевого значення	455	1997	Печенізький
Печенізьке поле	Регіональний ландшафтний парк	4997,6	1999	Печенізький
Родничок	Заказник ботанічний місцевого значення	15,3	2001	Сахновщинський
Бджолиний № 2	Заказник ентомологічний місцевого значення	3	1984	Сахновщинський
Дубові Гряди	Заповідне урочище	129,7	2002	Сахновщинський
Дендрологічний парк Харківського національного аграрного університету ім. В.В.Докучаєва	Дендрологічний парк загальнодержавного значення	22,8	1972, в фонді з 1991	Харківський
Дроб'янське	Заказник ботанічний місцевого значення	12,6	1984	Харківський
Рязанова балка	Заказник ботанічний місцевого значення	10	1984	Харківський
Савичів яр	Заказник ботанічний місцевого значення	31,5	1998	Харківський
Лаптеве	Заказник ентомологічний місцевого значення	5	1984	Харківський
Попова дача	Заказник ентомологічний місцевого значення	1,5	1984	Харківський
Смородський	Заказник ентомологічний місцевого значення	3	1984	Харківський
Альошкина балка	Заказник ботанічний місцевого значення	6	1991	Харківський
Великий ліс	Пам'ятка природи ботанічна місцевого значення	0,1	1984	Харківський
Два дуби-велетні	Пам'ятка природи ботанічна місцевого значення	0,2	1984	Харківський
Лісосмуга № 65	Пам'ятка природи ботанічна місцевого значення	0,4	1984	Харківський
Просіки	Пам'ятка природи ботанічна місцевого значення	4,2	1984	Харківський
Джерело Г. С. Сковороди	Пам'ятка природи гідрологічна місцевого значення	6,3	1984	Харківський

Назва об'єкта	Тип, категорія, значення	Площа, га	Рік створення	Розташування
Ковиловий степ	Заказник ботанічний місцевого значення	78	1993	Харківський, Чугуївський
Кочетоцький	Заказник ентомологічний місцевого значення	50	1992	Чугуївський
Михайлівський	Заказник ентомологічний місцевого значення	5,6	1984	Чугуївський
Мосьпанівський	Заказник ентомологічний місцевого значення	5	1984	Чугуївський
Студенок	Заказник ентомологічний місцевого значення	4,9	1984	Чугуївський
Кочетоцька лісова дача	Заказник ландшафтний місцевого значення	2160,3	1991	Чугуївський
Піщаний	Заказник ландшафтний місцевого значення	124,77	2005	Чугуївський
Миколаївські насадження	Заповідне урочище	248	1984	Чугуївський
Малинівський	Заказник ландшафтний місцевого значення	2256,7	1997	Чугуївський, Зміївський
Веселий	Заказник ентомологічний місцевого значення	3,9	1984	Шевченківський
Мерехнянський	Заказник ентомологічний місцевого значення	7	1984	Шевченківський

Додаток Г Схема розміщення у кемпінгу

Додаток Д Карта-схема маршруту

